Nesin Vakfı'nın en küçük çocuğu 2 yaşındaki Sema, Vakf'ın en büyük çocuğu 71 yaşındaki Aziz Nesin'le.

(4 Temmuz 1986)

adam 288

ADAM

AZİZ NESİN ■ SEVİYE ON ÖLÜME BEŞ KALA / KENDİNİ YAKALAMAK

aziz nesin

SEVİYE ON ÖLÜME BEŞ KALA

KENDİNİ YAKALAMAK

ADAM

BAĞIŞLA

Ya zamanından çok erken gelirim
Dünyaya geldiğim gibi
Ya zamanından çok geç
Seni bu yaşta sevdiğim gibi

Mutluluğa hep geç kalırım
Hep erken giderim mutsuzluğa
Ya herşey bitmiştir çoktan
Ya hiçbir şey başlamamış

öyle bir zamanına geldim ki yaşamın
ölüme erken seviye geç

Yine gecikmişim bağışla sevgilim

Seviye on kala ölüme beş

Nesin Vakfı
17 Mayıs 1986

7

ZAMANIMIZ VARKEN

Yağmur yağıyor Şüköfe'm
Gök yaklaştı yere
İçin mi karardı Şehrâra
öyleyse durmadan yatalım

İlkyaz uç verdi Şebnem'im
Erikler çiçek açtı Şirinter'im
Ne duruyoruz Şehrâşub
Biz de hemen yatalım

Ağlamak mı geliyor içinden
Hem de nedeni bellisiz
Başka umarımız yok
Hadi Şehvar'ım yatalım

Bir sevinç bir sevinç ki
Kahkahalar taşıyor gözlerinden
Bu fırsar kaçırılmaz Şehnaz'ım
Sarılıp sarmaşıp yatalım

Duyduğumuz savaşın ürküncü Şâyegân'ım
Acılar açlık gözyaşı
Neden yatmıyoruz yokolacaksak
Hadi Şebrihan'ım yatalım

K

Yollar kardan mı kapanmış yatalım
Yıldızlar mı açmış geccnin laciverdinde yatalım
Artık durulmaz yatmadan Şâhika'm
Şıveger'îm Şadiyc'm hadi yatalım

insanlığın sonuysa sonu gelmesin diye
Zaman en büyük düşmanımız Şarıkam'ım
Bir daha ele geçmez Şâyeste'm
Zamanı yitirmeden yatalım

Hiçbir nedenimiz yoksa yatmak için
Hâlâ varsa gücümüz varsa zamanımız
Uyduralım da bir bahane Şule'm Şulebar'ım
Şîrin'im Şîrinzebân'ım hadi Şehdâne'm yatalım

Nesin Vakfı
13 Şubat 1982

ANDAÇ

Çok armağanlar aldım sevdiklerimden
Ya bir güzel anı yada bir acı
Kurumuş kır çiçeği bir tutam saç
Sonuncusu sundu armağan diye
Ölümün kollarına beni andaç

Taksim

8 Nisan 1986

10

ŞİMDİ

Sonrasız bir zamanda yaşıyorum
Önceylc sonranın sınırında
Şimdinin güzelliği bundan
Acının bile tadına vararak
Sonrasız bir şimdiyi yaşamak

Nesin Vakfı

29 Ocak 1985

II

II

BİR VARIM BİR YOKUM

Gökyüzüne bakacaksın bir güz öğlesi
Tanıyacaksın bir bulutta beni
Yazı yazarken göreceksin masada
Değişeceğim yavaş yavaş
Masam ata dönüşecek
Ben ben olmayan bir binici
Elinde kırbacı
At uzayıp gemileşecek

Bir kış ikindisinde bakınca
Ahşap evin kağşamış kaplamalarına
Tahtanın esmerliğinde damar damar biçimler
Sesleniyorum sana bir budaktan
Bir döndürsen başını
Bulamazsın bir daha beni orda
Benim yerimde bir koç tosa kalkmış
Sonra birşahmeranı zümrütanka kapmış

Duman duman bir ilkyaz akşamı
Derisi ürperen suya bak
Gözlerini ayırma ki beni göresin
Suyun halkalarından bir elimi uzatmışım
Kurtar gibisine kime belli değil
Sonra titreşiyor durgun suyun yüzü
Bir soyut resim oluyor grisi çok
Ebemkuşağı alacasında su kuşu

Bir yaz sabahı baktığın
Sıvası dökük eski bir duvar
Dalgalı lekeler arasında tanıyacaksın
Kocaman yüzüm gülüyor
Çevirme başını sakın
Göremezsin bir daha uçarım
Yüzümün yerinde işte bir karnabahar
Sonra horoza dönüşürüm ibiği karanfilden

Yeter ki sen görmek iste
Dört mevsimin gecesi gündüzü ve her yerde
Yaşamasam da seninle olurum
Sana kalmış beni görmek
Olduğum zamanlarda bile
İstersen yokum
Olmadığım zamanlarda bile
Dilersen varım

Nesin Vakfı

31 Ocak 1985

\

13

YAŞIYORUM DEMEK

Çok merak ediyorum kendimi
Başıma birşey mi geldi
Öldüm mu kaldım mı
Hiçbir haber yok kendimden

Bu sabah kapımı çaldım
Kapıyı açan kendim
Bir süre kendime baktım
Bu güleç yüz bendim

Oh ne güzel bir sabah
Bugün de yaşıyorum demek
Benden başka yok kimsem
Beni merak edecek

Ankara

26 Haziran 1986

14

YÜRÜYENAÛAÇ

Bir ağaç yürüyor
Yaşlı bir meşe ağacı
Çok zorlanıyor yürürken
Sanki uçmak istiyor
Köklerini sürürken

Ayakların kök salıyor
Her adımın daha zor
Yürüyorsun kendini sürükleyerek
Sanki düştü düşecek
Yorgun dalından yürek

Ankara
I Ha tiran 1986

15

BEKLEMEK

Gözler önünde işte
Gittikçe arınıyorum kendimden
Her giden güzelleşir
Gidiyorum güzelleşmek için
Unutulsun diye çirkinliklerim

I

Gelecek birisi güzeldir

Gelince güzel değil
Hele gelmişse çirkin
Yaşam ölüm gelecek diye güzel
Ey güzeller güzeli beklediğim

Kaç saatim kaç dakikam yada saniyem
Artık ne gelmek ne gitmek
Yaşamın en zor yanı beklemek
Hiçbirimiz beklemedik doğmayı
Doğduğumuzdan beri beklediğimiz ölmek

İzmir

5 Nisan 1986

16

BİLİNMEYEN

Bişey bekliyorum bilmediğim
örneğin pembe bir ilkyaz dalı mavi üstünde

Radyoyu açınca bir ezgi sevdiğim

Birisi giriversin kapımdan
Sarılıp oracıkta tanışalım
Yada bir mektup öpülesi

Bir ses ki tutunup sevilesi
Telefon çalsın
Sesin kendisi muştu

Masamdan uzanıversin bir çiğdem

Bir gelincik açı versin aynadan
Bir telgraf bir armağan bir ödül
Dünyalar benim olsun
Bişey ki şaşırtan
Bişey ki sevinçten

Kendiliğinden
Bişey ki birden
Tansıklardan tansık
Gerçeklerden gerçek

Bekliyorum ey bilinmeyen

Nesin Vakfı
28 Kasım 1985

17

BİRANI

Duydun mu ölülerin sessiz alkışlarını
Hisar gömütlüğünde seni öperken

O seviden bende salt bir dinmez acı kaldı
Anımsadıkça batar anılar diken diken

Söylcyebiliyorsam hâlâ senin şiirini
Yüzyıl sonra ölsem yine de erken

En aklı başındayken olgun yaşımın
Bütün bu çılgınlıklarım sensizlikten

1981

18

BÖBÜR

ölmek bişey değil de
Yalnız kalacak dünya

Nişantaşı
25 Şubat 1985

19

KENDİNt İNANDIRMAK

Dünyanın bilmediğin herhangi bir yerinde, tanımadığın

herhangi bir insanın seni ve senin de onu
sevebileceğine kendini inandırabiliyorsan, işte o zaman
bu dünya herşeye karşın yaşamaya değer.

Cephedesin
Kurşun yağmuru altında
ölümle yüzyüze burun buruna
Umurunda bile olmasın
Kurtulacaksın
Çünkü sevgilin
Seni bekliyor evinizde

Top mermileri düşüyor yakınlarına
Gözün kamaşıyor şarapnel çakımlarından
Bombalar patlıyor yanında yörende
Umurunda bile olmasın
Kurtulacaksın
Çünkü umuyorsun sevgilin
Yolunu gözlüyor senin

Düşman karşında

Sağında solunda arkanda

Çepeçevre kuşatılmışsın
Umurunda bile olmasın

Kurtulacaksın
Çünkü biliyorsun sevgilin
Şimdi seni düşlüyor

II

Siperinizde bombalar patladı

Sağındaki düştü

Solundaki vuruldu alnından

Sesi bile çıkmadı
Ölüm arıyor seni

Umurunda bile olmasın

Kurtulacaksın

Çünkü inanıyorsun şu sıra

Seni özleyen bir sevgilin var

Sol yanın yanıyor acıdan
Göğsün kan içinde
Bomba mı mermi mi şarapnel mi
Siperin dibine düşüp kaldın
Artık teslim olabilirsin ölüme
Çünkü biliyordun olmadığını bir bekleyenin
Kimsenin özlemediğini
Düşünüp düşlemediğini
Yolunu gözlemediğini
Daha baştan biliyordun herşeyi
Yine de umurunda olmasın
Çünkü sevgililer nasıl kandırdıysa seni
Sen de yaşayabilmek için
Kandırmıştın kendini

Nesin Vakfı
16 Mayıs 1986

II

YAŞAMADAN YAŞAMAK

Kimisi yaşanılarak yazılır
Kimisi yaşanır yazılarak
ikisi birden olmuyor
Yaşamak mı yazmak mı zor
Yaşamayı yeğlerdim elimde olsaydı
Kandır kendini yaşlı adam kandır

Yaşamak yazmak değil
Ama yazmak yaşamaktır

Kandır kendini yaşlı yazar kandır
Yazarak yazarak yazarak
Yaşamadan yaşadığına inandır

Cihangir

4 Haziran 1986

II

BENİMLE

önce bir sayımdöküm yapmalıyım
Neleri götüreceğim
Geri dönüp alamam
Kendimden hiç bırakmamalıyım geride
Gölgemi de gölgesizliğimi de
Söyleyemediklerim yazamadıklarım
Verilemeyen yanıtlarım
Benimle olmalı üzünçlcrim acılarım
Utançlarım gözyaşlarım
Söyletilmeyen şarkılarım
Hiçbir kötülüğüm kalmamalı arkamda
Aldatmaları sevdiğim kadınların
Kurnazlıkları çıkarcılıkları küçük küçük
Zaman zaman kurnazlıklarım
Düşlerimi hiç mi hiç bırakamam
En değerli varlıklarım

Hele sonsuz tasarılarım ki yaşama sığmayan
Ve hiç sönmeyen harlı tutkularım
Ne kalır benden geriye
Hiç

O hiçi de kendimle almalıyım

Nişantaşı
22 Şubat 1985

KENDİNİ BİR DAHA YAŞAMAK

Erken geldiniz ölüm meleğim
Daha beş dakikamız var
Ne biraz erken ne biraz geç
Tam zamanında ölüşmeliyiz

Son beş dakikama sığacak
Bu uzun yaşamın hesaplaşması
Ders almaya zamanım kalmayacak
Çünkü yok bağışlayan beni benden başkası

Son beş dakikamda baştan sona
Bir daha yaşayacağım kendimi
Son kez ama hepsinin tadınca toplamınca
öylesine sevişip sonra ölüşmeliyiz

Nesin Vakfı
1986

SALT ÖLÜMDÜR KENDİNCE

Bilemeyiz seviyi sevip sevilmeyince
Ateş öğrenilmez yanmayınca
Gençlik bilinmez yaşlanmayınca

Mutlu olunmaz mutsuzluk yaşanmayınca

Ölümdür ki bir benzeri daha yok
Salt ölümdür kendince
ölümü bilemeyiz hatta ölünce
Duyulmadığımız bişey yaşarken anca

Ankara
31 Mayıs 1986

25

ŞİİRİN TAM ZAMANIDIR

Yirmiüç Mayıs gcccsinin mutluluğunda
Şilinsin bütün anılarım
Ki sen tek kalasın belleğimde
Lekesiz bir aklıkta
O gecenin sabahında öyle değil
Ya ölmeliyim ya öldürmeli
Kalemle yazılamaz
Ancak kanla yazılır
İşte şimdi şiirin tam zamanıdır

Karanlıklar saçan bir yıldızım gecenin zifirinde
Işıksız kapkara zehir zıkkım
Nasıl öyle bir acı hiç duyulmamış
Bunca yıl hiç böyle olmadım
öldürmemek için ne seni ne kendimi
Kanla yazılmalı bıçağın ucuna
İşte şimdi şiirin tam zamanıdır

Hasta bir yürek
Kcndikcndimi sürükleyerek
Ben mî çağırdım bu sokak kedisini
Sokulan mırıl mırıl göğsüme
Saçlarını yüzümde gezdirerek
Gözleri böcüm böcüm kapkara
İsteyince gelecek
İsteyince gidecek
Kanın sıcağında soğuk bıçak ılınır
1ştc şimdi şiirin tam zamanıdır

26

Bir damla yakutça donmuş kan
Bir bıçağın gümüşsü soğukluğunda parlar
Durur dalında kızıl gül goncasınca
Benimkisi sevmek ölümüne
Yazgısı ölümcül öyle güzel
Bir Akdeniz sevisi sımsıcak
Bir Balkan sevisi yaman mı yaman
Bir Kafkas sevisi acı mı acı
İşte şimdi şiirin tam zamanıdır

Ne ölmeliyim ne de öldürmeli
Bu sonuncusunu da burda bitirmeli
Ucundan kan damlayan bıçaktan da güzel
Bir şiir yazıp tarih düşürmeli
Herşeyin zamansız olduğu bu zaman
İşte şimdi şiirin tam zamanıdır

Nişantaşı
24 Mayıs 1984

27

ROMAN

Bu romanın arkası gelmiyor
Çoktan bitirmeliydik
Kaçıncı kez son nokta
Canımızı üfleyerek yeniden yalazladık

Senin kuş dediğin bence balık
Sence hava bence su
Aynı sözcüklerle aynı dili konuşamadık

Romanın sonunda seni öldürmeli miyim

Sonra da üçüncü kişi ağzından kendimi
Bir roman uğruna ikimize de yazık
Yine de elimi kana bulamaktansa
Romanı kana buladık

Cihangir
3 Mayıs I9S6

2X

HERKESİN MASALI

Bir benzeri yok sanıyorduk
Oysa yaşarken dili geçmiş
Daha sonra mişli
Ve her saniye daha çok miş
Bitmeyen bir masaldır bu
Bir varmış bir yokmuş

Taksim
13 Kasım 1981

29

PİŞMANLIK

Herşey herşey belli
Ortada ve açık
Birlikte çekilmiş resimlerinizden pişmansın
Resimde sarıldığın yaşlı adam
Üçbeş yıla karmaz ölür
Kalıtı arasında resimlerin görülür
Onurun iki paralık olur

Herşcy herşey belli
Yazdığın mektuplarından pişmansın

O güzelim sevi sözlerinden
Ki yaşlı adamın uğruna can vereceği
ölürse bugün yarın
Mektuplar ele geçer
Sonra ne derler

Herşcy anlaşılıyor
Neden artık mektup yazmadığın
Resim çekilirken soğuk duruşun
Senin için yazdığı şiirler yaşlı adamın
O çiçek o yaprak kurumuş
Altında o tarih
Bakaran ölüverir
Kalıtımla bulunur
Onurun kırılır

30

Son yolculuğuna çıkmadan
Herşeyi silip kazıyor yaşlı adam
Yakıp yokediyor
Ne varsa senden gönderiyor
Salt biracı kalıyor şurasında dinmeyen

Yaşanmamış zaman nasıl dönülüp yaşanılmazsa
Yaşanmış zamandan da geri dönülmez
Yaşamak da ölmek gibidir
Artık nc yapılsa boş

Bunca yıldır Ademle Havva'nın bile
Unutulmadı haram meyveden ısırdıktan
Hem de yaşamamışlarken gerçekte
Siz ki vardınız yaşamıştınız

Yaşlı adam ölür gider
Gün gelir resimler şiirler yiter

Mektuplar andaçlar biter
Ne yaşlı adam ne de sen
Hiçbir iz kalmaz ikinizden
Ne tanık ne kanıt ne belge
Yine de herşcy bilinecek ey pişman kadın
Değil mi ki kalmış zamanda dişlerinizin izi
Saçının teline gözünün rengine dek
Zaman unutmaz sizi

Nesin Vakfı

14 Haziran 1986

il

BOĞULAN ŞAİR

Senin seyircilerin düşman
Senin yargıcıların düşman
öylesine yenmek zorundasın ki
Kıl payı bırakmadan

Sayısız genlerle donatmalısın
İmgeden kristallerini
Ki kamaşsın gözleri
Yüreğinden yansıyan ışıltılardan

Elmasını öyle yontmalısın ki sözcüklerden
Bakırı kükürdü çevirip altına
Ki gözlerini alsın da kör olsunlar
Kanının akkora kesmiş pırıltılarından

Her şair gibi değilsin sen
İşin zor ki nc zor
Yargıcılarının bakışlarında parlıyor
Keskin dişleri köpek balıklarının

Her şairin bir çalgısı var
Senin tek çalgından duyulmalı orkestralar

32

Her şair senin gibi değil
İşin zor ki nc zor
Seyircilerin tırnakları sende

Yargıcıların dişleri sende
Her şairin bir sesi var
Senin sesinden haykırmalı korolar

Yine de yenik sayarlarsa
Yoksayarlarsa yine de
öylesine yok olmalısın
Taksınlar nişan diye cinayetlerini
Şiirin koynundayken suçüstünde
Seni boğdukları zaman

Nesin Vakfı

10 Haziran 1986

33

ANİÇIVO

Sarınıvermiştin bir ak buluta

San saçlarına örttüğün tül

Ostünc çiçekler serpilmiş bir mavimsi bulut
Bir elinde çiçek

öbür elin elimde
Yirmi yıl geçmiş dün gibi

Bir gece nehir kıyısında öpmüştüm ilk

Oz azdan bir bütün

Biraz kaysı biraz ters biraz üzümdün

Ey Rambrand kadınlarından bir tombul kanarya

Şimdi ne kaysı kaldı ne üzüm
Hâlâ yaşıyoruz ya
Bu da yeter iki gözüm

Nişantaşı
18 Aralık 1985

34

KÜÇÜMENCİK HÜNERLER

Benim de hünerlerim var
Kimseninkine benzemez
Benim de hünerlerim var
Küçücük küçümencik
Ne para eder nc geçindirir beni
Nc de kimseler ilgi duyar

En dar yerleri genişletirim ki
Dünyadan geniş
ölüm hücrelerini uzaylaştırırım ki
Gezegenlere özgürdür geçiş
Zindanları aydınlığa boyarım ki
Pırıltısından gözler kamaşır
Kelepçelerimi kanatlaştırırım ki
Uçmaklara yaraşır
Yalnızlığımı kalabalıklaştırırım ki
Alanlara sığmaz
Sevdiğim kadını güzclleştiririm ki
öyle güzel dünyada olmaz

Nişantaşı
15 Ağustos 1985

35

DİRİLİŞ

Gittikçe artıyor yerçekimi
Çek elimden
Kurtarsın yerçekiminden
Aşkın çekimi

Akıyorum aşağılara sızım sızım
Duyuyorum içimdeki derinlikleri
öpe öpe çek çıkar

Soluğunla dirilt beni

Kumsaldan nasıl sızarsa sular
Çökîiyorum en dibe azar azar
Dağılıp parçalanıp ayrılıyorum
Topla beni tut beni

Yağmurca gözyaşlannca
Aşağı aşağı çizgilerim
Al avuç avuç fırlat gökyüzüne
Yeniden yarat beni

Nesin Vakfı
23 Kasım 1985

36

UNUTMAK

Herkesin bestesini kendi uydurup sonradan unuttuğu
bikez söylenmiş gizli şarkısı (şarkıları) vardır.

Unutmuşuz
Unutulmuşuz
Unutulmuşlar

ölüm ağır ağır
Ölmek birdenbire
Sevi uzun uzun
Sevmek birdenbire
Yaşam aman aman
Unutmak yavaş yavaş
Unutmuşuz
Unutulmuşuz
Unutulmuşlar

Unutmak yavaş yavaş
Unutmak yavaş
Unutmak ya
Unutmak
Unut
Unu
Uuu
yavaaş
yavaaaş

Yavaş yavaş

İzmir

7 Temmuz 1986

37

SON TANIKLARIM

Duvarlar tanık
Döşeme tavan
Sorun kalemlerime
Beni en iyi tanıyan

Anlatsın yazımakinem
Çay bardağım sandalyem
Herkeslerden daha çok
Onlar bilir herşeyimi

Eşyamdan daha doğru
Yok anlatacak kimsem
Yaşamı bölüştüğüm

Kahrımı çeken masam

Dillerinden anlarsanız

Konuşturun tanıkları
Tckbaşıma ağlarken
Salt onlardı beni gören

Nesin Vakfı
15 Kasım 1980

38

BİRBAŞIMA

Kendi gökyüzüm var
Kendi yeryüzüm
Kendi bulutlarım
Kendi bahçemde kendim oynarım

İstersem bir kişi
İstersem bin kişi
Gönlümce oyun arkadaşlarım
Birbaşıma kalabalıklaşınm

Kendimi kendimle bölüşürüm
Sözverip kendimle buluşurum
Yakınmam yok diye kimsem
Kendimle darılır barışırım

Yalnız geldiğim dünyada
Nasıl yaşadımsa birbaşıma
Gün gelip ölünce
Ölüme de alışırım

tzmir

9 Tenunuz 1986

39

DÜN GECE

Bir DÜNGECE olmalıdır her insanın yaşamında
DÜNGECESİZ ölmüşlere acırım
DÜNGECESİZ ölmüşlere eyvah
Ah DÜNGECE ah

öyle bir DÜNGECE yaşadık ki dün gece
Yazıya gelmez söze gelmez
Bestesi bikez söylenir şarkıdır ancak
Ah DÜNGECE ah

ölmeden sor kendine kaç DÜNGECE yaşadın
Nice yaşadıksa DÜNGECEler
Yaşam boyu acılara değer
Ah DÜNGECE ah

Uyanacaksın ki bir DÜNGECE yaşamışsın
Bizse uyanmadık DÜNGECEdcn hâla DÜNGECEyiz
Kahkahalarla çağırdık da geldi sabah
Ah DÜNGECE ah

Dikili

12 Temmuz 1986

40

ÂYET

Bu gccc bir ses arıyorum
Beş yıl önceki sesin gibi girsin koluma
Bu üzünç çiseleyen puslu akşamda
İbrişim ibrişim aksın saçlarımdan

Bu gece o eski sesini arıyorum
Koluma girsin sımsıcak
Islanırken yağan yalnızlıklardan
Boyuna konuşup sesinin turuncusu
İçimdeki buzulu eritsin

Taksim alanından Balıkpazarına
Sesinin turuncusu kolumda
Cumhuriyet meyhanesindeyiz
Tıpkı o geceki gibi gelişigüzel konuş
Arnavutköy'dc kiraladığın evden
Fener'deki resim gibi güzel papastan
Söyle de ne söylersen söyle turuncu turuncu
Sözlerin değil sesin âyet bu gece

Taksim
1981

41

BÜYÜMEYEN ÇOCUKLUĞUM BAŞLARKEN

Çocukluğumu yaşatıyorsun

Yalnızlığımca seviyorum seni
Nice uzaklarda olursan ol
ölûmümce yakınsın bana

Nişantaşı
5 Mayıs 1984

42

BÜYÜMEYEN ÇOCUKLUĞUM BİTERKEN

Çocukluğumu öldürüyorsun
Ölüm kokuyor sevgisizliğin
Nice yakın olursan ol
Yakınlığına! uzaksın bana

Nişantaşı
5 Mayıs 1984

43

UZAKLARDAN

Telefonda soruyor sevgilim
Sıkılmıyorsun ya tekbaşına
Yanıtım
Yalnız değilim
Soruyor
Kiminlesin
Yanıtım
Kendimle
Kendikendinlc sıkılırsın
Hayır
ölüm de var aramızda

Nesin Vakfı

20 Nisan 1986

44

KURTULAMAM

Döl yatağında düşük taşıyan analar gibi
Nasıl çarmıhını sırtında taşırsa İsa'lar
Ve nasıl dünyayı sırtında taşıyorsa Atlas
Sevilerin cesetleridir içimdeki ağırlık

Kurtulamam

Kaçtıkça kendimden kovalamaktayım kendimi
Estirdiğim rüzgârımdan savrulmaktayım
Nc yakalanıyorum kendime nc yakalıyorum kendimi
Hem özlemim kendime hem de kendimden

Kurtulamam

Silkinip ağırlığımdan silkeleyip gölgemi
Ağsam bulutlara da seyretsem
Yerdeki sürüngen kendimi
Prometheus'un zincirlerinden kurtulur muyum

Kurtulamam

Cariyemin kölesiyim azadlım sahibimdir
Yarattığım sevidir beni yaratan
Ben benim efendim ben benim kölem
ölsem kurtulur muyum bu tutsaklıktan

Kurtulamam

Taksim

18 Haziran 1985

45

II

ÇOCUKLARIMA

Diyelim ıslık çalacaksın ıslık

Sen ıslık çalınca
Nc ıslık çalıyor diye şaşacak herkes
Kimse çalamamalı senin gibi güzel

örneğin kıyıya çarpan dalgaları sayacaksın
Senden önce kimse saymamış olmalı
Senin saydığın gibi doğru ve güzel
Hem dalgaları hem saymasını severek

De ki sinek avlıyorsun sinek
En usta sinek avcısı olmalısın
Dünya sinek avcıları örgütünde yerin başta
örgüt yoksa seninle başlamalı

Diyelim zindana düştün bir ip al
Görmediğin yıldızları diz ipe bir bir
Sonra yıldızlardan kolyeyi
Düşlemindeki sevgilinin boynuna geçir

Say ki hiçbir işin yok da düşünüyorsun
Düşün düşünebildiğince üç boyutlu
Amma da düşünüyor diye şaşsın dünya
Sanki senden önce düşünen hiç olmamış

Dalga mı geçiyor düşler mi kuruyorsun
öyle sonsuz sınırsız düşler kur ki çocuğum
Düşlerini som somut görüp şaşsınlar
Böyle bir dalgacı daha dünyaya gelmedi desinler

Dünyada yapılmamış işler çoktur çocuğum
Derlerse ki bu işler bişeye yaramaz
De ki bütün işe yarayanlar
İşe yaramaz sanılanlardan çıkar

Nesin Vakfı

4 Temmuz 1986

47

KENDİNİ YAKALAMAK

II

ALIŞKANLIK

(Ölüm Üstüne)

ALIŞKANLIK

Daha bir zaman
Geçmiş yılı yazacaksın
Yanlışlıkla mektuplarına
Sonra alışacaksın

Daha bir zaman
Yeni giysiler içinde sıkılacaksın
Eskitip kendinle birlikte
Sonra alışacaksın

Daha bir zaman
Bir önceki sevgilinin adıyla
Sesleneceksin yenisine
Sonra alışacaksın

Daha bir zaman
Yadırgayacaksın sürüklemeyi
O inmeli bacağını
Sonra alışacaksın

53

f

Daha bir zaman
Hâlâ sevdiğini sanacaksın
Yüreğindcki ihanet acısına
Sonra alışacaksın

Daha bir zaman
Alışa alışa böyle

Bitek kendinle kalacaksın
Ona da alışacaksın

Daha bir zaman
Yaşadığını sanacaklar
Bisüre sözedecekler senden
Sonra alışacaklar

Nesin Vakfı

4 Ocak 1988

54

ŞİİRE TUTUNMAK

Yok başka hiçbir umarın
En granit kayanın en ortasında
Balta girmemiş karanlıklarında kıpırtısız
Ya ölmektir kurtuluşun
Yada şiire tutunmak

O en gergin tele öyle bir dokun
Son tınıyla tel kopsun
Ayak sesleri duyulsun ölümün
Her yanın her yönün çıkmaz
Nereye baksan yok
Hiç bile herşey sayılır o bulunduğun yerde
Kurtarırsa kurtarır ancak
Yine şiire tutunmak.

Nesin Vakfı
4 Kasım 1987

55

HEP BİRLİKTE

önce hanginiz
Gözlerim yüreğim beynim
Yoksa ayaklarım mı

Doğduk yaşadık yorulduk
Hiç ayrılmadan birlikte olduk

Tek tek bırakmayalım birbirimizi
Ayn ayrı değil ellerimle birlikte
Birden ve bütün ölelim

Nesin Vakfı

19 Temmuz 1987

56

EN UZUN MARATON

Yüz metrede beni herkes geçer
Dörtyüz metrede pekçokları
Geçer çoğu sekizyüz metrede
Ama ben bırakmam yarışı

Beni bin metrede geçersin
Ben yine koşarım
Onbin metrede öndesin
Koşarım ben yine
Yirmi kilometrede geçersin
Hep koşmaktayım

Otuz kilometrede
Kırk kilometrede de geçersin
Ben koşuyorum hâlâ
Ama ellinci
Yada altmışına kilometrede
Soluğun tükenip bir yerde
Dayanamaz düşersin

Bak koşuyorum hâlâ
Çünkü ben bir yaşam maratoncusuyum
Buyüzden yaşamın en yalnızıyım
Bu sonsuz yarışın sonunda
Beni geçemezsin
ölümün en büyük ödül olduğunu bilemezsin

Yine ben olurum ilk göğüsleycn ölümü

Tünel/Beyoğlu
7 Aralık 1987

57

EN ANLAMADIĞIM

İnsan insanı öldürmesin
îster kaza ister cinayet

İnsanlar insanları öldürmesin
Nc savaşta ne banşta

Devlet insanı öldürmesin
İster yasal ister yasadışı

İnsan kendini öldürmesin
İster birden ister yavaş yavaş

İnsan kendiliğinden de ölmesin
İster hastalıktan ister yaşlılıktan

Anlamadığım onca şey var ki dünyada
Ama cn anlamadığım ölmek

Nesin Vakfı (yalakta)
16 Aralık 1987

58

SALINCAKTA

İkî elimle tutunmuşum zamanın kollarına
Uzayda öyle bir salıncaktayım
ölümle dirim arasında kolan vurmaktayım

Bir yanağımdan ölüm öpüyor
Bir yanağımdan dirim
Dirimden ölüme ölümden dirime
Durmadan gidip gidip gelirim

9 Temmuz 1984

59

SON GECE

Kendimi şiirle avuturum
Geceleri gördüğüm şiiri
Her sabah unuturum

Geçen gece yine şiirle yattım
Bir de uyandım sabah
Ben varım ama şiir yok

Dün gece de şiirle uyudum
Gün ışırken baktım
Şiir var da ben yokum

Son gece şiiri uyuturum
Güneş uyanınca bakarsınız
Ne ben varım nc şiir

Nesin Vakfı
13 Eylül 1987

60

BİR DAHA

Bu kenti bir daha göremem belki
Bu kent de bir daha beni göremez

Göremem bir daha bu alanı bu yapıyı
Onlar da bir daha beni göremez

Göremem evimi odamı masamı
Onlar da bir daha beni göremez

Bu insanları bir daha göremem belki
Bu insanlar da bir daha beni göremez

Seni seni ve ençok seni göremem
Sen de göremezsin beni bir daha

Bu dünyayı bir daha göremem belki

Ama bu dünya beni hep görecek

Feneryolu
1965

6ı

ÖLMÜŞ BİR DOST YAŞIYOR

İki yıl öncc
Ekber Babayef ölmüş dediler
Oysa ölmemiş
Bu gece gördüm düşümde
Sarıldı boynuma öptü
Değı.I mi ki ölmemiş
Öyleyse neden
öldüm diye haber göndermiş
Soğukça durdum buyüzden
Demek yalan söylemiş

Yüzüne pespembe sırça kaplatmış
Sırça kırışmaz

Artık hiç yaşlanmazmış

Bakıyordu gözbebekleri kıpırdamadan

Ne saçları ne elleri
Salt sesiyle gülüyordu

Ve güldükçe sesi

Çıtırçıtır dökülüyordu

Dargındım ölmeden ölmüş diye

Hep susuyordum

O durmadan konuşuyordu

Kınlan sırça sesiyle

•

Neus
2/3 Ocak 1981

62

YARIDA KALAN

O son söz
Aptalca bir söz olmasın
Sözlerin en güzeli sevmek

Sizler bileceksiniz
Ama ben bilemeyeceğim
Çok merak ediyorum
Hangi tümcemin hangi sözcüğü
Kalemimde bitmeyecek

Nesin Vakfı
Ocak 1988

63

p>
ÖLÜM E EĞİLMEK
Uyumaya değil
Rüyalarıma gidiyorum
Orada yaşayacağım isteğimce
Uyanıkken hiç yaşayamadığım
Hepsi de gençti güzeldi
Sevdim sevildim diye aldanarak
Son gördüğüm onlar olacak
Bunca yıl seviye doyamadığım
ölüme değil
Sonsuzluğa gidiyorum
Orda dinleneceğim gönlümce
Yaşarken hiç mi hiç dinlenemediğim
Kalemim yine elimde
Kâğıtlarım da önümde
Son uykusuna düşecek başım
Sağlığımda hiç eğmediğim
Nesin28 Ocak
Vakfı
1988
64

AYNI YER

İki gündür hava bozukluğundan
Uçaklar kalkamıyor
Hepimiz telaş içindeyiz
Kapandık kaldık kendimize
Danışmadaki sayın bayan

Lütfen anons edebilir misiniz
Burdakilere ve başka yerlerdekilere
Dünyamızın bütün havaalanlarındakilere
Bütün garlarındakilere
İskelelerinde ve duraklarındakilere
Ve bütün işyerlerinde
Evlerinde yataklarında ve sokaklarında
Olanlara ki
Biliyor musunuz hepimizin aynı yere gidemediğimizi
Ve biliyor musunuz aynı yere gideceğimizi
Bunca telesmemiz boşuna
Bizden öncekilerin gittiği
Ve sonrakilerin gideceği
Uçaklar vapurlar tirenler kalksa da kalkmasa da
Sonunda hepimiz aynı yerdeyiz

Ankara
21 Şubat 1988

65

EN ZOR AYRILIŞ

iki gece kaldığım otel odasına bile alışıyorum
Duvar kağıtlarına aynasına perdelerine musluğuna
Nice alışsam da arkama bakmadan ayrılıyorum

Tiren yolculuğundaki bir arkadaşa örneğin
Nasıl alışıyorum bikaç saat içinde
El sıkışıp ayrılırken anıları bırakıyorum

Her sevgili bir alışkanlıktır vazgeçilmez sanılan
Yine de vazgeçiliyor acılı özlemlerle
Ayrılık zamanı taş basıp yüreğime unutuyorum

Ey güzel dünyam alıştırdın kendine bunca yıl

Bütün alıştıklarım gibi bırakıyorsun beni yavaş yavaş
Ayrılırken küskünlüğümü acılarımı belli etmem
Alıştığım otel odasından çıkar gibi bakmadan arkama
Bir tiren arkadaşı gibi orda bırakıp anıları
Vazgeçilmez sandığım sevgilileri
Nasıl yoksaymışsam bir zaman
Dört elle sanlmam sana beni bırakma diye
Hiç yaşamamışcasına giderim sensizliğe

Tallinn (Hotel Olümpia)

5 Mart 1988

66

YAŞLI ADAMA NİNNİ

öyle güzel bir yerine geldin ki yaşamın
Sevgililer artık seni kandıramaz
Uyu yaşlı adam uyu
Kimseler seni uyandıramaz

Boşuna direnme yerçekimine

Karşı konulamaz
Seç güzel bir yer de uzan
Toprak ananın kollarına

Kıskanma güzel sabah güneşlerini
Sensiz doğacaklar diye

Uyu koynunda güzelliklerin
Görmeden bir daha hiç çirkinlikleri

Uyu yaşlı adam uyu

Bacaklarına teşekkür et uyumadan
Taşıdılar diye seni bunca yıl
Sarıl kendine sarıl
Okşa kendini sev kendini
Kalmamış seni senden başka bir sevecek
Hele en yorgun ellerini
öp sağ elini öp
Gözlerine teşekkür et
Salt dünyayı gösterdiler diye değil

Bir de ağladılar bunca yıl
Teşekkür et herşeyine
Teşekkür et kendine
Çünkü hakkettin sonsuz uykuyu yaşlı adam

67

Diş dişe göz göze pençe pençeye
Döğüştün bilerek sonunda yenileceğini
En soylusunu verdin kavganın
ölüme uyumak senin hakkın

Hadi derlenip toparlan
Ne gözün arkada
Nc aklın geride kalsın
Herşeyi ve kendini koy yerli yerine
Uyu yaşlı adam uyu
Yum gözlerini de kendi karanlığını gör ki
Sonra iç karanlığın bile olmayacak
Kapa kulaklarını kendi uğultunu dinle
Sonra o uğultu bile kalmayacak

Uyursan istediğin olacak
İşte böyle törensiz mörensiz
lşitensiz görensiz
Bir varmış bir yokmuş masalı
Kim nerdc nc zaman hepsi de giz

Haydi yat yaşlı çocuğum
Yum gözlerini uyu

Uyusun da uyusun ninni

Uyusun hep uyusun ninni

Uyusun uyanmasın ninni

Uyusun da küçülsün ninni

Küçülc azala hiç olsun ninni

68

Ne güzel uyuyorsun yaşlı adam

Azalıyorsun azar azar
Kulakların biraz gözlerin biraz

Gücün tükeniyor ağır ağır

Sonun yorgunluğu bastırıyor

öyle ağır ağır ki hiç ayrımsamadan

Tükendiğinden habersiz

Bırakıyor seni dünya yavaş yavaş

Alışa alışa kendi yokluğuna

Ne güzel ölüyorsun yaşlı adam

Uyusun da küçülsün ninni
Küçüle küçüle aza Isın ninni

Azala azala yokolsun ninni

Başka canlar dirilsin ninni

Sofya, 13 Ekim 1980 -Nesin Vakfı, 17 Ocak 1985 -Nesin Vakfı. 26 Temmuz 1986 Nişantaşı, 27 Temmuz 1985, Nesin Vakfı, 18 Mayıs 1986

69

KENDİNİ YAKALAMAK
(Zaman Üstüne)

KENDİNİ YAKALAMAK

Tireni kaçırdın çoktan

Bütün vapurlar ve uçaklar
Ve bütün yollar kapalı

Zamanı kaçırdın yaşanan

Ve bütün zamanları

O yetişilememiş zamanlardan
Düşsel anılar dökülüp kalan
Çok uzaklarındasın ŞİMDİ'nin
Yetişemezsin kendine
Koşma kendi arkandan

Frankfurt Havaalanı

3 Temmuz 1987

73

SONSUZCASINA

öyle bir hızla kurtuldum ki kendimden
Tutamıyorum o fırlayan kendimi

Öyle hızla ayrıldım ki dünlerden
Yetişemiyorum yarıştığım yarına

Ncrdc ŞİMDİ denilen zaman
Dünle yarın arasında hiç yaşanmayan

Yenilmemek için zaman denen kendime
Kaçmalıyım kendimden tutmak için kendimi

Gücüm tükenip de bir düşsem
Duyacağım soluğumu ensemde

Çok yorgunum bir uzansam kalkamam
Dinlenirim sonsuzcasına uyanamam

Nesin Vakfı

17 Ekim 1986

74

NERESİNDEYİM

Hiç durmadan devingen
Başı sonu olmayan •
Ben bu zamanın neresindeyim

Hep değişerek durağan
Bir başı sonu olan
Bu dünyanın neresindeyim

Yaratılmak yaratmak
Ölümden acı ölümden güzel
Bu sevinin neresindeyim

Yengilerim yenilgilerim
Kandırmak kandırılmakla geçen
Kendi kendimin neresindeyim

Nesin Vakfı
25 Kasım 1986

7 5

İZLER

O yürek resmini
Yüreği delen oku
Ucundan damlayan kanı
Ve sonra altına adını
Başka ağaçlara değil kendi gövdeme
Göğsümün sol yanına kazıyorum

Kumsalın o ince kumlarına

Uzanınca yüzükoyun

Delikdeşik yüreğimden

Kuma sızan kanımı görüyorum

Yürüyünce ardımda kalan

Ayak izlerim değil

Derin derin yürek izleri

Zaman zaman dönüp bakıyorum

Seninle yaşadığımız zamanı

Geri alamadığıma yanıyorum

Nesin Vakfı
30 Eylül 1987

ZAMANLARDAN ARTAKALAN

Bütün metropollerin ana caddelerine

Renkli neon ışıklarıyla yağdıracaktım adını

Nc uzaysal düşler kurmuştum Belinka

Kocaman çocukluğum ki düşlere sığmayan

İşte o çocuğu öldürdü zaman

ölüler anılar bir de düşlem yaşlanmaz
Görüşmeseydik de anılarımızda yaşasaydık hep
Bu kötülüğü yapmayacaktık kendimize
En acısı sende seyretmekti geçmiş seviyi
Biz hangi zamanlardan artakalmışız Belinka

Sen miydin o sabaha karşı dans ederken
İskarpinlerini havuza fırlatan
Sabahın toz toz mavi yaldızlarını
Çıplaklığında seyrettiğim sen miydin Belinka
Ve ben miydim o
Gözbebeklerinde kendini seyreden

Buruşmuş çıplaklığında zaman

Zaman pörsümüş teninde
Sönmüş gözlerinde zaman
Zaman kurumuş dudaklannda
Çürümüş bacaklarında zaman

Zaman eskimiş göğüslerinde
Toz duman saçlarında zaman

Zaman soğumuş yüreğinde

Kınşkınş koynunda zaman

Haydi üfleyip söndürelim zamanı Belinka

Düşen yaprakları örtelim üşümüşlüğümüze

Yeni Delhi -Moskova uçak yolculuğunda

21 Ekim 1987

77

BÎR ZAMANI VAR

Göğsümün sol yanında
İşliyor saatli bombam
Hangi yanıma dönsem
Sesinden uyuyamam
Nc yapsam da sustursam
Susturamam
Nicedir uykular haram
Ya patlasın ya dursun

Kurulduğu zamandan
önce durduramam

Nesin Vakfı

31 Ekim 1987

78

KISIRDÖNGÜ

Biz üçümüz
Önde yaşam
Ortada ben
Arkada ölüm
Koşmaktayız uzayda
Bir çemberin çevresinde
Hangimiz önde
Arkada kim
Belli değil

Kim kimi kovalıyor
Kim kaçıyor kimden

Kovalayarak birbirimizi

Kaçıyoruz birbirimizden

Işığım benden ilerde
Sesim kalmış gerilerde

Ben ışığımla sesimin

Arasında bir yerde

Biz üçümüz

Uzayda bir çemberde

Nesin Vakfı -3 Şubat 1981
Ankara -3 Ocak 1984
Nesin Vakfı -30 Aralık 1987

79

BAŞKA

Bir usta arıyorum
Öğretsin bana
Zamanı biriktirecek bir kutu yapmasını
Gömütten başka

Geceleri toplamayı bir kutuda
Gündüzleri saklamayı başka kutuda
Ve azar azar gerektikçe kullanmayı

Umuttan başka

Kim isterse satanm ruhumu

Yeter ki öğretsin

Zamanı saklamayı bir sandıkta
Tabuttan başka

Nesin Vakfı
8 Ağustos 1987

80

PARAMPARÇA

Savrulup saçılmışım zaman öncelerinden
Gelecek zamanlara hep paramparça

Resimlerde donmuşçasına bir zamanların ŞİMDİ si
işte öyle bölükpörçûk
Kırık dökük
Yayılmışım yeryüzüne paramparça

Yalnızlığımdan da ayn kalınca
Gölgem bile beni bırakınca
Kcndikcndimsiz kalınca
Dünüm bugünüm yarınım
Dağılmışım Kâğıtlara hep paramparça

öyle darmadağın öyle kırpık kopuk
Hiçbir yerde yokken her yerde bir parçam
Kimseler derleyip toparlayamaz beni artık
Çalınıp çırpılmış seviler
Varlığım benliğim yaşamım herşeyim
Benden her nc kalacaksa hep paramparça

Nişantaşı -6 Nisan 1983
Nesin Vakfı -22 Şubat 1988

74

GÜZEL ÖLDÜR
(Sevi Üstüne)

GÜZEL ÖLDÜR

Hançerin pırılpırıl
En keskin ve en sivri
Kını işlemeli kabzası bezeli
Ve sen en süslü çırılçıplak
Şarkılar söyleyerek sokul
Ve dans ederek sarıl
Ve en oruspuca öp
Yeter ki en güzel öldür

Yoksa bağışlayamam
İhanetin için değil
Biçimi biçemi çirkin

Bağışlayamam
Arkamdan bıçakladığın için değil
Hançerinin kabzası çirkin

öldür ölümse ölüm
Böyle çirkin sevmelerdense
Ama en güzel öldür

Cihangir
3 Mayıs 1986

85

ZOR GECE

Nasıl anlatılıyordu o duygu
Sözler tozpembeydi
Susmalar uçuk mavi

Nerde benim belleğim
Unutmuşum o en çok bildiğim sözü
Bu gece ellerim bile dilsiz
Konuştukça zehir yeşili
Sustukça zifirden karanlık

Nesin Vakfı

7 Mart 1987

86

SABIRSIZ

Hançer kınında
Mermi namluda
Söz dilinde
Mektup zarfında
Rakı şişede
Nasıl sabırsızsa
Tıpkı öyle
Bu can tenden
Uçtu uçacak
Çırpınan yürek
Durdu duracak
Bir sevi esiyor ki
Vurdu vuracak

Nişantaşı
20 Şubat 1985

8 7

BU GECE

Rastgele bir telefon numarası çevirsem
Herhangi bir kadın çıksa
Seni seviyorum
Seviyorum seni desem
Kapasam telefonu

Ankara

26 Ekim 1986

88

ÖZLEM

O denli o denli çok beklettin
Alıştırdın bekletmeye kendini
Çok zamanlar geçti de geldin
Senden çok seviyorum özlemini

Nesin Vakfı
25 Mayıs 1986

89

YALAN

Sevgililer bile yalan söyleyemiyor
Yok mu bir yalan söyleyeniniz
Eskiden söylenenler gibi
Yıllan vurmadan yüzüme

Kimseler yalan söyleyemez oldu
Bir ben kaldım beni kandıran
En çok gereksindiğim
Seviyorum diye söylenen
O tarih öncesi yalan

Bana bir yalan söyleyin ne olur

Çoktan hazırım inanmaya

O günlerdeki gibi kandıran

Cihangir
29 Eylül 1986

90

VAKUM ÇEKÎMİ

Gidince senden kalan boşluğunu
Yaşadığın zamandan geriye kalan yokluğunu
Gözlerini döndürdüğün yerde kalmayan bakışın
Yaşanmış öncelerin sonraki hiçliği
Sesinin oylumunu doldurmuş başka sesler
Renginin yerinde başka zamanların rengi
Aynalarda senden silinmiş olan
Nedir o hâlâ bende kalan

Nesin Vakfı
10/11 Mayıs 1983

83

HERŞEY KENDİSİ

Yalnızken ne denli içtenlikliyse
Her nc varsa kendi olduğu gibi
Yeniköy'de bu akşam
Herşey neyse o

Hiçbişey benzemiyor başka bişeye
Maviler mavi işte
Bulutlar gerçekten bulut
Deniz denizin ta kendisi
Ve sen öyle sensin ki
Olursa o denli olur
Seni öperken anladım

Bu akşam ben de ben olmaktayım
Hem de hiç olmadığımca

Yeniköy
31 Ağustos 1987

92

GÜNEŞ DOĞUNCA

O çırılçıplak gecede
Sen sendin ben de ben
Bütün gece güneş açtık öpüşlerden
Gün doğunca nc olduk birden
O sabah kendi soğuğumuzdan
Kar yağdırdık güneşten
Hep o korkuydu içimdeki
Ya sen de sen değilsen

Nesin Vakfı
1980

93

GÜZEL YAŞAMAK

Bir yanımda sevda bir yanımda ölüm
İkisinin ortasında yalnızlığımı (aşıyorum
Bunca kahır bunca zulüm
Hepsine karşın güzel yaşadım
Yalnızlığımı bir an bile bırakmayan
Ölüm ve sevda yüzündendir
Ki hâlâ ne güzel yaşıyorum

Nesin Vakfı

23 Ocak 1988

94

HEPSİ AYNI

Kaç sevgiliyi sonuncu sandıysam
Hepsi de aynı kadındı
Bilmiyorlardı kendilerini
Ama ben biliyordum
Çünkü ben aynı bendim

Kaç kadına seviyorum dedimse
Hepsi de yanı kadındı
Bilmiyorlardı birbirlerini
Ama ben biliyordum
Çünkü hepsini seviyordum

Kaç kadın ihanet ettiyse
Hepsi de aynı kadındı
Bilmiyorlardı kaç yaram olduğunu
Ama ben biliyordum
Çünkü vurulan hep bendim

Nesin Vakfı
Ocak 1988

9 5

SEVİNİN İCADI

Zaman ilk bakıştıktan

Yer ilk el ele tutuştukları
Tarih ilk öpüştükleri

Kitaplar böyle yazacaktı

Çok garip bir insandı
Sevmek kendisiyle başlıyor sandı
Daha önce bilmiyordu hiçkimse
Sevi onun bulduğu addı

öyle sevdi ki hepimiz gibi

Her sevgi sevinin yeniden icadı

Ne aldandığını ne aldattığını

Aynmsamadan aldandı

Nesin Vakfı
23 Ağustos 1982

9 6

SON KIŞIN İLKYAZ GÜNEŞİ

Hem sevinin hem şiirin kuraklığındayım
Hiçbir tohumum çatlamıyor
Kökümden hiçbir fışkın sürmüyor
Hiçbir dalım filizlenmiyor
Gittikçe daha çok çölleşiyorum

Ellerin bir uzansa çölümden yana
Parmakların bir dokunsa kuraklığıma
Dudakların değse bir ıssızlığıma
Fışkıran sular akacak gürülgürül
Sözcüklerim uçuşacak havamda
Seviler çiçeklenecek dallarımda
Türkülerim dans ederken göklerimde
Şiirlerim yağacak bulutlardan

Yolun düşecek mi bir daha çorak iklimime
Bir esinti gelecek mi kokunu getiren
Kimbilir ne yönden ne zaman doğacak
Bu son kışımın son günlerinde
Bir yalana ilkyaz güneşi daha

Moskova (Kosmos Oteli-1982)
28 Şubat 1988

97

SEÇİM

(İnsan Üstüne)

SEÇİM

Yürüyc yürüyc yolumu açtım
Kendimi köprü yapıp üstümden geçtim

Soluğumdan oluştu havam
Kendi havamda uçtum

Yüze yüze yaptım denizlerimi
Kendi denizlerimden göçtüm

Tırmanarak yükselttim kendi dağımı
Hcrgün daha yüceleri aştım

Görmek için önümü yaktım kendimi
Kendi ateşime kendim düştüm

Ne kuldan ne de TanrTdan

Bu sonu kendime kendim seçtim

Nesin Vakfı
12/13 Ocak 1979

101

BÖYLE BİR DÜNYA

Nasıl bir dünya mı

Kışlasız
Kışlaların koruduğu bankasız
Bankaların başbelası cezaevsiz
Kışlalar bankalar cczacvlcri olunca
Olmazsa olmayan genelevsiz
Ve bunların hepsini koruyan tapınaksız

Vc büyük harfli Oları hiç olmayan
Düdüksüz komutsuz komutansız

Alanlarında söylevsiz konuşulan

Yollannda rap rap değil
Türkülerce danslarca yürünen

Düşmansız savaşsız

Vc bütün sizlerin biz

Bizlerin hepimiz olduğu

işte öyle bir dünya ki

Düşünceler zincirsiz

Sözler kelepçesiz

Seviler yasaksız

Nesin Vakfı
30 Aralık 1987

102

ÖDENEMEYE N
Ey benim halkım
Ey benim cliaçık gözüYüreği açık dili bağlım
Ey benim en güzelim
Ey benim en çirkinim
kapalım
Yiycmcdin yedirdin
İçemedin içirdin
Giyemedin giydirdin

Okuyamadın okuttun
Kendin üşüdün yağmurdaAma beni korudun
karda
Varından değil yoğundan verdin
Az az değil çoğundan verdin
Ah ne az nc az aldın
Ama çok ne çok verdin
En az aldın cn çok verdin
Almadan vermek sana özgü
Utanırım aldıklarım demeye
Gücüm yetmez borcum ödemeye
Bende hakkın çoktur halkım
Değil böyle bir Aziz
Bin Azizler olsa yetmez
Aldığını vermeye
Utanırım hakkın helâl et demeye
Dünya durdukça durasın halkım
30Nesin
Haziran
Vakfı
1980

0 3

HAYVANLARDAN ALINACAK DERS

Fransız kedisi
İran kedisiyle buluşur
Hemen kedice konuşur

Alman serçesi
Meksika serçesiyle buluşur
İkisi de ötüşür

Japon köpeği
Amerikan köpeğiyle buluşsa
İlk işi koklaşır

Rus ayısıyla Türk ayısı
Karşılaşsalar dağda

Ayı ayı oynaşır

Yılan be yılan

Hint yılanı çin yılanı

Buluşunca sevişir

104

Hey insan oğlu insan
Şuncacık aklın olsa
Hayvanlardan ders alsan

Evcili yabanılı

Nerde olsa hayvanlar
Birbirine yaklaşır

İnsan soyundan olan
Nerde olursa olsun
Birbiriyle dalaşır

Nesin Vakfı
9 Ağustos 1987

105

SESLER

Gecenin bir zamanı evine gelince
Kilitte duyuyorsan anahtann sesini
Anla ki yalnızsın

Elektrik düğmesini çevirince
Çıt diye bir ses duyuyorsan
Anla ki yalnızsın

Yatağına yatınca
Yüreğinin sesinden uyuyamıyorsan
Anla ki yalnızsın

Odanda kâğıtlarını kitaplannı
Duyuyorsan zamanın kemirdiğini
Anla ki yalnızsın

Bir ses geçmişlerden
Çağırıyorsa eski günlere
Anla ki yalnızsın

Değerini bilmeden yalnızlığının
Kurtulmak istiyorsan

Kurtulsan da yapayalnızsın

Tünel/Beyoğlu
7 Aralık 1987

106

YALNIZLIK BALADI

Hiçbir güzel yalnızlığımdan güzel değil
Al beni sar beni yalnızlığım
Hiçbir seviyi değişmem sana
Al beni sar beni yalnızlığım

İhaneti hiç bağışlamazsın
Bitmez yalanlarım yalnızlığım
Kıskanırım seni bütün sevilerden
Al beni sar beni yalnızlığım

Yalnızlığımın en çirkini dünya güzeli
Al beni sar beni yalnızlığım
Son sığınağım kurtarıcımsın
Al kurtar sar beni yalnızlığım

Marburg

15 Haziran -13 Temmuz 1987

107

DÜŞ KONUKLARI

Gecenin en derininde
Birer birer uykumda geldiniz
Sizlere özel adlar vermiştim
Sen Morumcu sen Yumyumuş
Sen Gülçekim sen Bademakı
Kaysıtadım candürûmüm
Algecem Perperişim
Hepinizi de sevmişim

Niçin dıştan bunca ayrı
İçinizden tıpkısınız
Çağın tornasından geçip
Bir yürüyen banttan dökülen
Aynı biçim aynı biçem
Zaman yonta yonta hepinizi
Tıpkılaştırmış o ayrılan yerlerinizi
Bırakmamış kendinizde kendinizi
Gece yalnızlıklarıma konuk gelen
Siz gerçekten siz misiniz

Nesin Vakfı
9 Şubat 1988

108

YAŞANMAMIŞLAR

Yaşanmamış yıllarımı yine gördüm dün gece

Biri el ele gidiyor sevgilisiyle
Bir başka yaşanmamışım rıhtımdaki bankta öpüşüyor
Biri de el sallıyor kalkan tirene gözleri yaşlı
Bir başkası var ki göremiyorum
Mutluluklarının üstüne perdeler kapalı

Her nerde varsa yaşını yaşayanlar

Onlann yüreğinde çarpar yaşanmamış yıllarım

Nerde görsem sevişenleri

Canın canda tenin tende uyanışını

Yaşanmamış yıllarım yanlanndadır

Kendimi kendimden bile gizleyerek

Seyrederim onlarda yaşanmamışlarımı

Bir kimsesiz çocuktur yaşanmamış yıllarım

Uzaklardan seyreder durur

Bir akvaryumdaki balıkta birleşmiş bakışları

Dilim dilim ayı dilmiş bu gece yat direkleri

Bir kitabın yapraklarında değinen parmaklan

Mutlu olurum yaşayanlarla mutluluğu

Yüreğimde çarpar hepsinin yürekleri

Taksim
3 Eylül 1982

109

YÂ MÂLİK-ÜL-MÜLK
(Varlık Üstüne)

YÂ MÂLİK-ÜL-MÜLK

Bu görkemli ülke benim
Sonsuz ülkemin melikiyim
Ülkemde halkım bir kişi
O da ben

Ülkemi serdim ayaklarımın altına
Buyruğumda ben
Uyruğumda ben
Buyuran da buyrulan da ben

Ülkemin adı yalnızlık
Sultanının adı yalnız
Kulunun adı yalnız
Bu yalnızlık ülkemin tek yalnızı ben

Nesin Vakfı
30 Aralık 1986

“3

O OLMAYAN

Hangi kitabı açsam seni okurum
Hangi kapıyı açsam seni bulurum
Hangi cezaevine girsem
Demir parmaklıklarda sen
Hangi gara insem
Sensin beni bekleyen

Her yalnızlığımda benimlesin
Acılarımda üzünçlerimde
Umarsızlıklarımda özlemlerimde
Ne zaman ağlasam içimdesin
Sayrılığımda elin elimde

Seni hem yarattım kendimden
Hem yaşam boyu aradım
Ben yoksam sen de yoksun
Götüreceğim kendimle

114

YETMlŞİKt

Su kendikcndini antır akarak
Su kendikendini kirletir durarak
Benimkisi karşın karşın
Zorun zonın yaşamak
ölüme açılan savaş
Kazanılır çalışarak
Yaşat kendini yaşat
Her saniye yenibaştan

Kcndikcndini yaratarak

Nesin Vakfı
21 Aralık 1986

“S

VE HÜVE

Ben varken varsın ancak
Ben yokken sen de yoktun
Olmadığımda olmayacaksın

Varlığını varlığıma borçlusun

Sen ki evreni yarattın
Ey yaratılanı yaratan
Senden büyük insan
O ki yaratanı yaratan

Nesin Vakfı
9 Ağustos 1980

ır6

ELEŞTİRİLER

KİTABIN SONSÖZÜ

İlk yazı denemem yada alıştırmam oyundur. Sanıyorum 8 belki 9 yaşımdaydım. (1923) Cunhuriyetin ilanından çok kısa zaman sonraydı. Bir komşu kadın beni bir yaz gecesi bir bahçede (Yangın yerinde) kurulu bir tuluat tiyatrosuna götürmüştü. Orda seyrettiğim ilk oyunun etkisiyle ve o oyuna öykünerek yazmıştım.

Davutpaşa Ortaokul birinci sınıf öğrcncisiykcn ilk roman alıştırmamı yazmıştım, bir defter dolusu. (1928)
O tarihten sonra şiir çalışmaya başladım ve bugüne dek şiir çalışmalarıma hiç ara vermedim.

Asker okulunda okuduğum, sonra da subay olduğum, o dönemde şiirle ve yazınla uğraşanlara askerlikte pek de iyi gözle bakılmadığı için, yayımlanan yazı ve şiirlerimde kendi adım olan Mehmet Nusrct Nesin'i hiç kullanmadım; öykülerimi babamın adı (Abdülaziz) Aziz Nesin takmaadıyla, şiirlerimi de o zamanki eşimin adı olan Vedia Nesin takmaadıyla dergilerde yayımladım.

İlk şiirlerim, Sedat Simavinin sahibi olduğu 7 GÜN dergisinin

okur şiirleri sayfasında yayımlanıyordu. Okur Şiirleri sayfasını, çok kişinin sandığı ve kimi yerlerde yazıldığı gibi, o zamanlar Nihat Sami Banarlı değil, değerli bir yazıncı olan İbrahim Alacttin Gövsa yönetirdi. Nihat Sami'nin bu işi üstlenmesi çok daha sonradır. Bu sayfayı uzun süre İbrahim Alaettin Gövsa yönettikten sonra Faruk Nâfiz Çamlıbel yönetmeye başladı. Her ikisinin bu işi ne denli ciddiye aldıkları, o sayfada genç ve özenci şair ve öykücülere verdikleri yanıtlardan bellidir. Yazın dersi niteliğindeki bu yanıtlar yazın tarihimiz bakımından da çok önemlidir. Çünkü, çağdaşım olan günümüzün pekçok ünlü şair ve yazan 7 GÜN dergisinin bu sayfasından çıkmışlardır.

Bu sayfanın yönetimi Nihat Sami Banarlı'ya verildikten sonra, ordaki eleştiri ve değerlendirmelerin düzeyi de düşmüştür. Bu görevi Nihat Sami Banarlının üstlendiği günlerde, ben artık özenci bir şair değildim, profesyonel bir yazardım ve 7 GÜ N dergisinin yazar ve yöneticilerinden biriydim.

7 GÜ N dergisinin özenci şairleri sayfasında çıkan Vedia Nesin imzalı şiirlerim belli bir çevrede ilgi uyandırmıştı. Şiirlerim dergide bîr ayrıcalıkla, örneğin çerçeve içinde yayımlanmaya başlamıştı. O günlerde Ankara'da Remzi Oğuz Arık'ın yönettiği sağ eğilimli aylık MİLLET Dergisi'nin Şubat 1943 tarihli 10. sayısında, Ömer Bedrettin Uşaklfnın "Memleket Şiiri" başlıklı bir yazısı çıktı. (•) Bu yazısında Ömer Bedrettin Uşaklı, benim 7 GÜ N Dergisi'ndc çıkan şiirlerimden de sözediyordu. Bu, benim şiirlerim üzerine yazılmış İlk eleştiridir. (1943)

1944 yılında profesyonel yazar olarak çalışmaya başladığımda, 7 GÜN'de yayımlanmış şiirlerimi bir kitapta derlemeyi tasarlamış ve bunun için girişimde de bulunmuş, ama başaramamıştım.

O tarihte bir şiir kitabımın çıkamamış olmasının benim

için ne büyük şans olduğunu sonraları anladım.

Uzun yıllar şiir yayımlamadım, ama şiir çalışmalarımdan hiç uzak kalmadım. 1955 yılında, gülmece yazan olarak artık ünlendiğim günlerde, şiirlerimden bir seçmeyi kitaplaştırma isteğine yeniden kapıldım. İlhan Selçuklun sahibi olduğu basımevinde ON DAKİKA adlı şiir kitabımı bastırdım. Şiirlerimi kitaplaşmış olarak görünce sevmedim, hiç beğenmedim. Kitaplığım için kendime üçünü ayırdıktan sonra, ON DAKİKA adlı üçbin şiir kitabımı, Cağaloğlu'ndaki DÜŞÜN Yayınevimin bahçesinde yaktım vc hiçbirini piyasaya vermedim. Çünkü, ilk şiirlerimde Yahya Kemal ve daha çok Faruk Nâfiz gibi şairlerin etkisinde kaldığım gibi, bu kitaptaki şiirlerimde de Nâzım Hikmet'i öykündüğümü anlamıştım. Bundan sonra uzun yıllar kendi sesimle, kendi rengimle kendi şiirimi yazabilmek için çalıştım. Bunu başardığıma kendimi inandırdığım zaman şiir kitaplanmı çıkarmaya başladım : "Sondan Başa", "Seviye On Ölüme Beş Kala", "Kendini Yakalamak", "Hoşça Kalın". Şimdi de beşinci şiir kitabım "Bir Aşk Var Bir de ölüm"ü yayımlıyorum.

Altmış yıldanberi yazıyorum ve elli yıllık profesyonel yazarım. Bu yarım yüzyıllık yaşamım boyunca doksanın üstünde kitabım yayımlandı. Doksan şunca kitabım için tek satır yazmamış olan kimi eleştirmenler, şiir yazmamı yadırgamaktan da öte, şiir yazdığım için beni kınadılar. Haklılıklannı yada haksızlıklannı en büyük ve en doğru yargıç olan zamana bırakmak için, 1943 yılında yazılmış olan Ömer Bedrettin Uşaklı'mn eleştirisinden başlayarak

şiirlerim üzerine yazılmış bütün eleştirileri her şiir kitabımın

sonuna ekliyorum.

Millet Dcrgisi'nin Şubat 1943 tarihli 10. sayısında, Ömer Bedrettin Uşaklının "Memleket Şiir" başlıklı yazısı şöyle son buluyor.

"Şüphe götürmez bir gerçektir ki, yeni neslin gençleri arasında övülmege değer genç kabiliyetler vardır ve memleket şiiri yolunda, güzel, müjdeli örneklere hemen her dergide rastlamak mümkündür. Bazan heveskar sütunla-rında bile pek güzel ve yeni şiirler çıkıyor.

İşte 7 GÜN mecmuasının böyle bir sütununda basılmış bir şiir ki, genç kadın şairlerimizden birçoğunun şiirlerinden üstün yeni bir güzellikte olan bu şiirden bir parçayı şiirseverlere bilhassa göstermek isterim.

• SON GÖNÜM
Tabutumun bir kolundan tutup taşısam kendim,

Çünkü ben son günüm için bütün bir ömür verdim.

Elimle tutup kalbimi deseydim vâdem tamam,

Bana namaz kılanlara olsaydım kendim imam.

Sonra elimle toprağı çekip örtsem üstüme,

Bürünsem hiç duyulmamış arzulardan örtüme.

Kendim vereyim telkin, dostlar beni bırakın,

Günahım sorulursa siz cevap vermeyin sakın.

Hatta ben, şiirimizin zafer ve müjdelerinden olan aynı imzanın harp ve zafer şiirini de yazıma tatlı ve kutlu bir bağlantı olarak aynen alacağım.

Haydi süngüm merdol, haydi gayret,

Söylenecek sözler var dudakta.

Aç ağzımı süngüm, aşkı söylet,

Aşkım ki bir duman çok uzakta.

Yanımda yatıyor son zaferim,
Başında uçuyor melekler»

121

Diyorlar şehidim, cennet yerim,
Anladım gönlüne gömecekler.

Katmam, verilmemiş madalyamsın,
Kalbimin üstünde çiçek.
Mezar taşım yok ki arayasın,
Araşan da beni kim bilecek.

(•) MİLLET, sağa bir dergiydi kuşkusuz, ama ciddi vc düzeyli bir dergiydi. Sağın saygın aydınlan o dergide yazıyordu. MİLLETin bir sayısında YURT VE DÜNYA Dergisi ne karşı saldırgan bir eleştiri çıkınca. YURT VE DÜNYA'yı da buyüzden okumaya başlamıştım. O tarihte üsteğmendim.

122

Değerli okurlarım.

Şiir kitaplanna, kitabın eleştirilerini, yorum ve değerlendirmelerini koymak gelenek ve türesi yoktur. Böyleyken, ben yine

de şiir kitaplarıma şiirlerimin eleştirilerini koyacağım. Bunu niçin yaptığımı anlayacağınızı biliyorum. Kimi eleştirmenlere benim yapabileceğim, elimden gelen iyilik de ancak bu olabilir. Böyle bir açıklamada bulunmak zorunu duyduğum için beni bağışlayacağınızı umuyorum.

Sevgi ve saygılarımla

Nesin Vakfı
9 Ağustos 1987

Aziz Nesin'in "şiirleri" de ayrı bir konu. Aziz Nesin gibi yaşını başını almış bir yazar o lâfları "şiir" diye nasıl yayımlar, anlamak zor. Karadenizli yapı ustaları nc kadar mimarsa, gülmece yazarı Aziz Nesin de o kadar şair!

Fethi Timci
MtUryrt Sanal Dtrçu

15 Ocak 1961

Çekoslovak Türkolog Ludeck Hrebiçek, 10 Ağustos 1984 tarihli mektubunda şöyle yazıyor:

"Sondan Başa adlı kitabınızdaki. Nöroloji kliniğinde yazdığınız şiirlerden dördünü derhal çevirdim. Onlara kısa bir önsöz ekledim ve Novy Orient Dergimize verdim. Yazdığım önsöze. Fethi Naci'nin şiirleriniz için yazdığını ekledim. Bu eleştirmen, istemeyerek, yapıtlarınızın estetik prensibini de keşfetmiş oldu. Bu yüzden milyonlarca okur sizi seviyor. Siz, soğuk mimari yapmıyorsunuz, yapıtlarınızı gerçek yaşamın tuğlalarından kuruyorsunuz."

123

ŞİİRE SAYGI

Aziz Nesin üstadımız, bir yapıtında "şiire olan saygısından ötürü" şiir yazmaktan vazgeçtiğini yazmıştı. Bunca yılın ve onca kitabın ardından yeniden şiire dönmesi, üstelik yazdığı şiirleri önemli dergilerde yayımlaması oldukça düşündürücü.

Mayıs1961

ŞİİR NASIL YAZILMAZ?

Şiirin nasıl yazılacağını öğretmek olası değil. Ama şiirin nasıl yazılmayacağı somut örneklerle gösterilebilir.

Yalnız yurdumuzda değil, dünyanın d* en iyi mizah yazarlarından biri olduğuna inandığımız Aziz Nesin, Saçkıranca II.
Yeni'yi alaya alarak şiirin ne olmadığını okura anlatmıştı.

Nesin aynı çabayı sürdürüyor. Milliyet Sanat Dergisi'nde. Türk Dili'nde yayımladığı ürünlerle bu işi pekala başarıyor.

Aziz Nesin'in yapmak istediğini anlamamış olanlar, onu "gizli şair" olarak niteleldiler.
Oysa Aziz Nesin mizah yapıyor mizah!

Dönemeç

124

Bir "Sanat" Dergisi..

"içimde bir merak öyle bir merak — ölümümden sonra bir güncük yaşamak — Ve dostu düşmanı — Suç üstü yakalamak."

Hepimiz ozanız! Bütün yazın adamları ozandır. Türk ulusu "ozan bir ulus"tur. Aziz Nesin de eski bir ozandır. "Vedia Nesin" adıyla bir zamanlar Yedigün dergisinde yayımladığı şiirlerle epey ün kazanmış bir "kadın" ozandı. O kadar ki Orhan Kemal cezaevinde "bu bayan ozan'a âşık olup. mektuplar yazmıştı ona…
Bilirim Vedia Nesin'in dizelerini, o günün havasına, beğenisine uygun şiirlerdi. Nihat Sami Banarlı pek beğenir, özel biçimde, çerçeve içinde yayımlardı "okurlarla konuşmalar" sayfasında… Neden sonra öğrendik ki Vedia Nesin, Harpokulu öğrencisi, sonra teğmen, üsteğmen Nusret Nesin'in. yaygın adıyla Aziz Ncsin'in takma adıymış!

Milliyetsin yayımladığı yeni biçimdeki "Sanat Dergisi"nin ikinci sayısında Aziz Nesin'in on,yeni şiiri var. Bunlar Vedia hanımınkilere hiç benzemiyor. Olgun yaşta, ünlü bir yazarın kendi kendine söyleşmeleri, iç dökmeleri… ölüm her an kapımızdadır
yaş altmışı bulunca, hele biraz da geçince!.. Hem ölümü düşünmeyen, yanıbaşında duymayan gerçek ozan, yazar, sanatçı

var mıdır? ölümle yarışmak, ölümü alt etmeye çalışmak değil midir biraz da sanatla uğraşmak? Kalıcı olmaya çalışmanın, yani ölümü yendiğini sanmanın bir aldatmaca yolu… Aziz Nesin'in bir şiirini sunmak isterim size: "Hiçkimse buyur etmedi beni — Bu dünyada hiçbir yere — Ama açtım bütün kapılan tekmeleyerek —
Bütün engelleri göğüsleyip yıkarak — Buyrun dediler o zaman incelikle — Buyur ettiler — Ve Büyürdüm." Kapılar ardına dek açılmış artık… "Bundan sonra gireceklere" öncülük etmiş ünlü yazarımız… "Şimdi dinlenmeye gidiyorum — Hoşça kal güzel dünyam" diyor şiirin sonunda… Bu güzel dünyaya hoşçakal demememeye olanak yok, biliyorum, bu hepimizin sorunu, ama Aziz
Nesin gibi ömrünü cn yararlı bir uğraşla geçirmiş sanatçılara yakışmıyor böylesine ölüm korkusuna kendini kaptırmak…

OfcUy Ak bal

Cumhuriyet. 22 Man 19X0

125

Şiir Nedir, Ne Değildlr?

Bana şiirlerini getirenlere şunu sorarım: Niçin yazıyorsun? Şiir yazacağına, niye resim yapmıyorsun, müzik bestelemiyorsun, düzyazı ile ilgilenmiyorsun? Şiirle anlatmak isteğini başka yollardan
dile getiremez, sergileyemez misin?

Bunun yanıtını vermek güçtür, bilirim. Şiir heveslileri de İçindeki duygulan kâğıda dökmek' gibi sudan şeyler söylerler çoğunlukla… İçinden geçen duygular niye ille de şiir biçiminde gelsin, şarkıyla, türküyle, resimle, heykelle niye belirtilmesin? Nedeni açık: Şiir kolaylanna geliyor. Hele anız, hece gibi kayıtlar da ortadan kalktığından bu yana her duygulu, her coşkulu kişi.

kendini şiir yazmaya, hatta yayınlamaya 'yetkili' görüyor!.. İşim gücüm hevesli şiirleri okumak olacak nerdeyse! Ama bir süredir, şiir heveslilerinin bana gönderdikleri şiirleri, getirip bıraktıktan defterleri birazcık inceleyip ya kendilerine gen veriyorum, ya da bîr dergiye yolluyorum. Benim işim şiir seçicilik değil, bunun yeri dergiler, yayınevleridir. Hemen her dergi, her yayınevi şiir yanşmalan açıyor, en başta da Milliyet Sanat Dergisi 'Genç Şairler' bölümünde her hafta sekiz on şairi tanıtıyor. Yetmez mi?

George Thomson'ın 'Şiir Sanatı' kitabını Cevat Çapan çevirisinden okuyorum şu günlerde... Şiir yazmak heveslilerine öğütlerim, böyle kitaplan okuyup şiir yazmanın ne zor, ne sorumluluk dolu bir uğraş olduğunu görsünler. Şiir nedir bilmeden
kaleme sanl, sevgilerini, tutkulannı gelişigüzel dök satırlara!
"Şiir Somm'nda, şiir biçimsel açıdan inceleniyor. Thomson, şöyle diyor kitabın başında: "Bu toplumbilim. ruhbilim. dilbilim sorunudur,
burada da öyle ele alınacak. Şiirden yalnız şiir olarak tat almakla yetinenlere pek çekici gelmeyebilir bu yol, ama bildiğim kadar, şiir bilimsel olarak incelendiğinde daha az değil. daha çok tat verir. Şiirin tadına tam varabilmemiz için, onun ne olduğunu

anlamamız gerekir."

Tam bu 'Şiir Sanatı' kitabını okurken, orasını burasını çizerken, sağına soluna düşüncelerimi not ederken, bir şiir kitabı çıkageldi: Aziz Nesin'in 'Sondan Başa*sı... Şimdi ikisini birlikte okuyorum. Şiir nedir, nerdedir, nasıl ortaya çıkar, ya da çıkmaz, şiir diye çiziktirilenler niye 'şiir* değildir, daha iyi belirginleşiyor...

önce şunu yineliyeyim: Kendimde en çok beğendiğim yan, şair olmadığımı, olamayacağımı, şair yaratılmadığımı çok genç yaşta anlamış olmamdır. Lise sıralarında yazdıklanm defterler

doldurur. Sonra dünya şiirini, Türk şiirini iyice tanıdım, şiir üstüne kitaplar okudum, lise sıralarındayken uyandım. Benim yazdıklarım "şiir" değil, olsa olsa duygusal iç dökmelerdi! Benim on yedi yaşında ulaştığım bu gerçeği yaşı altmışa, yetmişe gelmişler nasıl görmezler, duymazlar, bilmezler, şaşarım!

Aziz Nesin büyük bir gülmece yazarımız… Bunda kuşku yok. Yüzlerce öykü yazmış, içlerinden bir seçme yapsanız dünya gülmece öyküleri arasında başta yer alır. İyi bir yazar; ne yazsa okutur. Kitapları sayısız kez basılır. Gazete yazarlığında — çok uzun yazması dışında — da başarılıdır. Tiyatro oyunlarında da bir özgünlüğü vardır. Bir yazar olarak pek çok şey anlatmıştır sayısı yüzü bulan kitabında… Kendini, yaşantısını, duygularını, sevgilerini,
gözlemlerini, düşüncelerini, kısacası güçlü bir yazarın iç-dış dünyasını… Peki, yaşı altmışı bulduktan sonra niye 'şair* olmaya kalktı? Gençlik yıllarında 'Vedia Nesin' olarak yayınladığı hece veznindeki dörtlükler belli bir başarı çizgisine ulaşamamıştı. Altmışından sonra *şair' olmaya kalkmak neden?*

Batı yazınlarında görüldü, önce şiirle başlanır, Duhamel, Mauriac. Gide vb. büyük yazarlar gençliklerinde 'şair'diler, ama öykü. roman, deneme türlerinde büyük başarılar kazandılar. Bir daha da şiir yazmaya, yayınlamaya kalkışmadılar. Aziz Nesin'deki bu değişim neden? Niye büyük bir dirençle şiir yazmak, yayınlamak.
hatta kitapta toplamak ister? Bunu anlamak güçtür.

4Sondan Başa'daki şiirleri okudum. Nesin'in kişisel dünyasından duygusal izlenimler… Bunlan alt alta değil de yan yana yazsaydı. yani dize değil de tümce olarak sunsaydı okura bir şey mi yitirirdi? işte: "Bu üç günde seni altmış sekiz yıl bekledim.

yaşadım". Bir mektuptan duygusal bir bölüm değil mi?

Ne yapalım? Aziz Nesin e saygımız var, sevgimiz de… 'Şiir' demiş yayınlamış, kitaplaştırmış. bize sunmuş. Hem de kitabın başına bu şiirlerin 'şiir olmadığını belirten yazılardan da parçalar sunmayı göze almış… İşte Fethi Naci'nin dedikleri: "Aziz Nesin'in 'şiirleri ayrı bir konu. Aziz Nesin gibi yaşını başını almış bir yazar o lafları 'şiir' diye nasıl yayımlar, anlamak zor. Karadenizli yapı ustaları ne kadar mimarsa, gülmece yazarı Aziz Nesin de o kadar şair."

Ok Uy Akbal

Cumhuriyei-SO Haurûn *<W4p>*

128

"1980%in şiir etkinliğinde bir başka yenilik, edebiyatın başk? dallarında ünlü bazı adların ciddi bir biçimde şiire sarılmalarıydı, denilebilir. Kuşkusuz, bunların başında Aziz Nesin gelmektedir. Aziz Nesin. Milliyetin Sanat Dergisi'nin Mart. Haziran ve Eylül 1980 sayılarında 23, Türkiye Yazıları dergisinin Mart 1980 sayısında 8 olmak üzere toplam 31 şiir yayımladı bu yıl. Bunların 1934, 1951 ve 1953 yıllarında yazılmış 4'ü dışındakiler, yazarın 1975'tcn bu yana yazdığı şiirlerinden bir bölümünü — sanırım — oluşturuyordu. Arkası gelecek gibi demek ki. Aziz Nesinin daha önce de taşlamalar biçiminde ölçülü-uyaklı şiirler yazdığı, hatta edebiyata Ycdigün dergisinde şiirle girdiği biliniyordu. Ama kırk yıla yakın bir süre yazdıklarıyla kendini başka dallarda — güldürü.

oyun.fıkra yazarlığı —kabul ettirmiş, dünya ölçüsünde büyük bir üne ulaşmış bir yazarın birden bir şair kimliğiyle ortaya çıkışının., ne de olsa yadırganması, cn azından bu şair kişiliğin daha önccki yazar kişiliğinin etkisi altında değerlendirilmesi doğal kabul edilmelidir. Bu, yazarın kendisi için de geçerlidir; güldürü, oyun. fıkra yazarı Aziz Nesinin şair Aziz Nesin üzerindeki etkisini şiirlerde görmemek olanaksız. Aziz Nesin'in şiirleri, şiirin

çilesini çekmiş bir şairin doğum sancılarıyla değil; gerek ün, gerekse yaş yönünden olgunluk dönemine ulaşmış, kendine güveni sonsuz bir yazarın rahatlığıyla yazılmış izlenimini veriyor. Nasıl ki, şiirlerin özünde, içeriğinde bu olgun insanın zengin yaşam deneylerinin sonuçlarını bilgelikler biçiminde görmemek, duyumsamamak olanaksız. Şiirlerde Aziz Nesinin olan. ona özgü olan da bu öz yalnızca. Biçimse, Türk şiirinin 40 yıldır geçirmekte olduğu değişimlerin ortak ürünü bcncc. Sonuçta, bu şiirlerin "kimsenin yorulmadığı denli yorulduğunu" söyleyen Aziz Ncsin'in dinlenme alıştırmaları olarak değerlendirilebileceğini söyleyebiliriz sanırım. Bu şiirlerden birinde:

"Hiçkimse buyur etmedi beni
Bu dünyada hiçbir yere
Ama açtım kapıları tekmeleyerek"

diyordu. Şiirin kapısının, onun çilesini çekmeye gönüllü herkese açık olduğunu, tekmelemeye gerek olmadığını da ekleyelim."

Mehmet H. l>o**n

Merin Vakfı EdeNyaı
Yitimi.

Okurken Notlar

• Beş altı yıldır Aziz Nesin'in çeşitli dergilerde yayımlanan şiirlerini severek, beğenerek, hüzûnlenerek, duygulanarak, merak ederek, şaşarak okuyorum. Şaşarak diyorum, çünkü gizli kalmış, daha doğrusu son yıllarda gizlediği ozanlık yönünün böylesine güçlü olduğunu bilmiyordum. Gerçi çok yıllar önce

takma adla şiirler yazdığını biliyordum. Yergilerini de okumuştum.

Ama son yıllarda yazdıklarından haberim yoktu. Yazacağını

da sanmıyordum. Köşe yazarlığı (kendi deyimiyle sütun yazarlığı),

öykü. oyun, roman, anı, gezi yazarlığı ve de dünyaca gülmece

yazarlığının doruğuna tırmanmış (uluslararası gülmece yarışmasında

altı ödül aldı) bir yazarın ozanlığını sürdürmesine nedense usuma aykırıymış gibi geldiği için "yazacağını da sanmıyordum" diyorum. Başka bir nedenle değil. Bilmem ki Aziz Nesin'in son yıllarda yazdığı şiirlerini okuyanlar da benim gibi şaştılar mı? Çağdaş Nasrettin'imizin şiir yönünün ve yeteneğinin bu denli yetkin olması benim gibi başkalannı da şaşalattı mı?

Aziz Nesin'in işi üstelik yalnız yukarda saydığım çok çeşitli türlerde yoğun yazılar yazmak, zincirleme yapıtlar vermek de değil. Ne bileyim. Yazarlar Sendikası Genel Başkanlığından tutun da Vakıf işine dek uğraşır durur. Ayrıca kendisiyle yaptığım yayımlanmamış bir konuşmamdaki sorulardan biri, "— Gcnellik

k 24 saatiniz nasıl geçiyor?" idi. Bu soruya verdiği yanıt şöyleydi:

44— Benim her 24 saatim birbirine benzemeyen 24 saat. Genellikle

dışardan arıyorlar. Epey zamanımı alıyorlar. Borç isteyen, iş isteyen, çocuğunun ruhsal, bedensel, cinsel gelişimi konusunda bilgi isteyenler oluyor…" vb. öteki sorularımın yanıtlan da ilginçti. Nedense yayımlanmadı. Konu bu değil zaten. Madem ki Aziz Nesin'in ozanlığından söz ettim; bence son yıllarda, özellikle son iki yılda yazdıktan daha bir güzel. "Giz" şiiri sözgelimi. Ki bu şiirin mürekkebi henüz kurumamış sayılır. Çünkü altındaki tarih 12 Temmuz 1980. Şimdi "Giz"in ilk bölümünü alıntılamadan edemeyeceğim:

"Nedir gizi dinçliğimin — Ne tannlann sofrasında nektar

içtim — Ne Hızır'ın elinden bengisuyu — Bunca düşmanlık karşısında — Dipdiri kalmak zorundayım — Durmadan yüreklendirdim kendimi — Yoktu kendimden başka kimsem"

Aziz Nesin'in yakınlarda küçük bir şiir kitabı yayımlaması beklenir. Küçük bir şiir kitabı dedim, şu kâğıt ve gider pahalılığında kitap yayımlamak geçti de… Hoş bu cehennem pahalılığı Aziz Nesin'i etkilemez ya. Bizim gibileri düşünerek böyle söyleyiverdim, ben…

Ma* Ay

Vvhk

131

Türkiye'nin yaşayan cn büyük yazarlarından biri yayımlanmış Tl kitabı hakkında hiçbir eleştiri yapmayıp da şimdi yayınlamaya başladığı "şiir"leri hakkında en acımasız eleştirileri yapanlara kızıyor. Dönemeç dergisinde yayımlanan bir konuşmasında "Yaratıcılık" hakkındaki ilginç görüşlerini de açıklayıp şöyle diyor;

"… (yaratıcılığın) nerede başladığını bilemem, ama yaratıcılığın nerede bittiğini kesin değilse de, gözlemlerime, deneylerime dayanarak söyleyebilirim. Cinsel güç bitince bana öyle geliyor ki, yanılabilirim ama, yani, bana öyle geliyor ki, yaratın güç de yavaş yavaş bitiyor. Onun yerine, toplayıcı, derleyici yapıtlar vermeye yöneliyor yazarlar… Cinsel güç demek doğro değil. Belki cinsel istek. Güç bittiği zaman istek sürebiliyor. İstek de bittiği zaman yaratıcılık kalmıyor…"

Bunlan 67 yaşında olup sürekli üreten ve yaratıcı gücünü kanıtlayan Aziz Nesin söylüyor.

Yortkr

.< Afyuoı W

132

Aziz Nesin'in Şiirleri

Aziz Nesin'in ilk şiir kitabı41Sondan Başa", Adam Yayıncılık tarafından yayımlandı. Kitapta, Nesin'in 1951'deD bu yana yazdığı
110'den fazla şiir yer alıyor. Aziz Nesin, kitabı konusunda şöyle dedi: "Aslında bu benim ikinci şiir kitabım, tikini 1957 yılında İlhan Selçuk binbeşyûz adet basmıştı. "On Dakika" adlı bu kitabı ben piyasaya çıkmadan imha ettim." "Sondan Başa"da, Nesin'in "Sol El Konçertosu" adlı şiirinden Muammer Sun tarafından "Sevdikçe Yaşıyorum" adıyla yapılan bestenin notaları da var. (UBA)

CumMuriytt

14 Temmuz 1964

133

SEVİYE ON ÖLÜME BEŞ KALA

Aziz Nesin Sondan Başa adlı ilk şiir kitabından sonra, bu kez de Seviye On ölüme Beş Kala adını verdiği ikinci şiir kitabıyla sokuldu okurlarına ve onlara sevi'nin olduğu kadar ölümün de yüceliğini anlatmaya çalıştı. Bu son kitap da ilk kitap gibi Adam Yayınlan arasında çıkü. 64 sayfalık kitabın ilk 12 sayfası Aziz Nesinin şiirleri için neler söylendiğine ayrılmış. Bu yazılardan bazıları Sondan Başa*da da yer almıştı. Ben burada yalnızca Fethi Naci'nin yazısıyla Ludcck Hrebiçek'in mektubuna değineceğim. Fethi Naci, Milliyet Sanat Dergisinde (15 Ocak 1981) şöyle diyor:

"Aziz Nesin'in şiirleri de ayrı bir konu. Aziz Nesin gibi yaşını başını almış bir yazar o lâfları 'şiir9 diye nasıl yayımlar, anlamak zor. Karadenizli yapı ustaları ne kadar mimarsa, gülmece yazarı Aziz Nesin de o kadar şair"

Çckoslavak Türkolog Ludcck Hrcbiçek ise 10 Ağustos 1984 tarihli mektubunda şunları yazıyor:

"Sondan Başa adlı kitabmızdaki, Nöroloji kliniğinde yazdığınız şiirlerden dördünü derhal çevirdim. Onlara kısa bir önsöz ekledim ve Novy Orient Dergimize verdim. Yazdığım önsöze, Fethi Naci'nin şiirleriniz için yazdığını ekledim. Bu eleştirmen, istemeyerek yapıtlarınızın estetik prensibini de keşfetmiş oldu. Bu yüzden milyonlarca okur sizi seviyor. Siz, soğuk mimari yapmıyorsunuz, yapıtlarınızı gerçek yaşamın tuğlalarından kuruyorsunuz."

Kim ne derse desin, ben Aziz Nesin'in şiirlerini seviyorum; hele hele, 1980'dcn bu yana dergilerde çıkan birbirinden kötü şiirleri gördükçe. Aziz Nesinin şiirlerini daha bir sever oldum. Ludcck Hrebiçck'in görüşüne katılıyorum: Aziz Nesin şiirlerini gerçek yaşamın tuğlalarından kuruyor.

(

)

Aziz Nesin, 70 yaşı gerilerde bırakmış, ama dünyadan elini eteğini çekmemiş bir insandır ve çekıpcye de hiç niyeti yoktur.

134

Çünkü yaşamak bir tutku olduğu kadar, bir görevdir de onun için ve yaşamak sevgi üretmektir, dünyayı güzellemektir Aziz Nesin için. Bu arada çokça ölümden de söz eder Aziz Nesin, ama ölümden korkmadan.

Kitabın arka kapağındaki fotoğrafı da çok sevdim. Bir kız çocuğu Aziz Nesin'in yanağından öpüyor, ne var ki Aziz Usta'nın bu öpüşten duyduğu mutluluğu anlatmam olası değil. Eğer Seviye

On ölüme Beş Kala adlı şifr kitabını alacak olursanız, önce arka kapağa bakın; bakın ki içinize bir güzelim şiir dolsun. 4 Temmuz 1986 tarihini taşıyan bu fotoğrafın üzerinde şöyle yazıyor: "Nesin Vakfı'mn en küçük çocuğu 2 yaşındaki Semat Vakfın en büyük çocuğu 71 yaşındaki Aziz Nesinle

(

;

Ruşen Hakkı

Kocaeli (İZMİT). 7 Kasım 1986

135

AZİZ NESİN'İN ŞİİRLERİ..

Bu dil güzelliği Yaşar Kemal'e Aziz Nesin'e nereden, nasıl gelmiştir? Nasıl böyle Suna Kan keman çalar, Ruhi Su türkü söyler gibi, Yıldız Kentcr, Suna Pekuysal üç duvarlı dünyada oynar gibi rahat, uyumlu, güzel yazabiliyorlar diye düşünürdüm.

Sonunda Yaşar Kemal yıllardır romanlarıyla birlikte şiirler de yazdığını, ama bunları yayımlamadığını açıkladı. Aziz Nesin'in de yakın aralıklarla iki şiir kitabı çıktı.

Kendi kendime soruyorum: Yaşar Kemal'in şiir yazdığını, Aziz Nesin'in bir şiir çalışkanı olduğunu acaba kaç kişi bilir? Birçok okurlar, hatta yazarlar, hele eleştirmenler onu şair bile saymıyor; bu nasıl olabilir? Uzun yıllardır, dört beş dalda birden, olağanı aşan bir verimle üretip geldiği için ona bakanlar, file bakar gibi, görebildikleri bir Aziz Nesin'e göre yargıya varıyorlar. Bir zamanlar, en verimli olduğu gülmece dalında, üstelik büyük başarısına karşın eleştirmenlere kendini öykücü olarak benimsetememişti.

öykü yazarları arasında adı anılmaz, ondan öykü .alınmazdı. Bugün o, şairliği ortak beğeniyle onaylanmış, Türk şiirini dışarda temsil edebilir nitelikte görülerek yabana dillere çevrilen şairler ayannda bir şairimizdir aynı zamanda.

Gerçi o da yazın alanına şiirle girenlerden. Yazın alanına

şiirle girenlerin çoğu, hemen birkaç yıl sonra şiiri bırakıp başka dallara geçmişlerdir. Aziz Nesin öteki dallarda en iyi yapıtlarını üretirken de yeryüzünün üstünde trenle ya da gökyüzünde uçakla bir karadan başka bir karaya geçerken de, Moskova'da Yürek Bilimleri Enstitüsü'nde yatarken de, Çapa'da Nöroloji Kliniği'n de sağ yanı inmeli olarak ölümle pençeleşirken de, 1978'dc Duisburg'da gözümle tanık olduğum koşturmaların içinde küçü cük boyuyla en az üç insan kadar güç harcarken de, kimi zaman bir otelde uyku tutmadı diye gece yansından sonra, kimi sabah erkenden kalkarak yazmış şiirlerini.

Elimde, 69 yaşındayken 1984'te bastırdığı "Sondan Başa" adlı kitabı var. 120'den fazla şiir yer alıyor bu kitapta. Bunlann hemen hepsinin altına bir yer, bir gün, hem de saatler yazmış. Ama şiirlerin bu belirtilen günlerde, saatlerde yazılıp tamamlan dığını düşünmek yanlış olur. Bu belirtilen günlerde, saatlerde şiirlerin kimi zaman tohumu, kimi zaman küçücük bir çıngısı

kâğıda düşmüş ya da çok çok kabaca birer taslağı yazılmıştır. Sonradan her birinin kaçar kez yazılıp bozulup bu yayımlanan biçimlere ulaştığını, kendinden başka kimse bilemez.

Biz onun son dcrccc titiz bir yazına olduğunu biliyoruz. "Salkım Salkım Asılacak Adamlar" adlı küçük anı kitabında, 6/7 Eylül 1955 tutuklamasından salıverilince, kendi olanaklarıyla "On Dakika" adıyla bir şiir kitabı bastırdığım belirtiyor. Ama basımevinden aldığı 1500 kitaptan sadece beşini anı olarak ayırıp üstünü yakıyor. Bütün iyi sanatçılarda derece derece eksik olan doyum duygusu, onda epeyce kesiktir. Demek istediğim, 120'den fazla şür içeren "Sondan Başa" kitabı da yayımlanmadan öncc kimbilir ne çok bekletilmiştir? O yılların söz ve yazı ustası şiirlerini okur önüne çıkarmadan öncc kimbilir nc çok yutkunmuştur?

Nesin'in şiirlerini seviş nedenim

Aziz Nesin'in şiir veriminin bütününü henüz bilmiyoruz. Elinin altında yayımlanmamış birkaç dosyası daha olabileceğini düşünüyorum, "ölüme Beş, Seviye On Kala" adlı kitabını da 71 yaşında 1986'da bastırmıştır. MAziznamc" adlı çok okunan kitabında yer alan taşlamaları şiir saymadığını kendisi, yine yukarda andığım kitabında belirtiyor.

Yıllardır Türkiye Yazarlar Sendikası Genel Başkanlığı yapan, kimsesiz çocukları okutmak için Çatalca'da vakıf kurup işleten, çok yönlü yazarlığının uzantısı olarak pek çok toplumsal etkinliğe katılan, uğraştığı her dalda büyük verimler gerçekleştiren bir yazıncının sadece şiirdeki verimine bakıyorum şu anda. Birkaç sözcükle belirteyim, sadece hayranlık değil saygı da duyulacak bir verimdir bu! Kimi okurlar ya da eleştirmenler böyle düşünmüyor diye bu duygulan içimde saklamak istemediğim için bu yazıyı yazıyorum.

Aziz Nesin, genellikle yaptığı gibi, şiirleri üstüne yazılanlan da kitabına almıştır; hem de bu kez sonuna değil başına almıştır, örneğin kendisi de uzun süre şiirler yazmış, ama sonunda eleştirmenliğe açılmış değerli yazanmız Fethi Naci, onun şiirlerini açıkça yazın dışı sayar. Şiir diye yazdıklan "lâftır sadece. Aziz Nesin, yazın alanında öykücü, romana, oyun yazan olarak biriktirdiği ünden şair olarak da yararlanmak istemiştir. Yazdıklan yazınsal bir değer taşımazlar. Mehmet H. Doğan'a göre ise Aziz

Nesin, Türk şiirinin son 40 yıllık birikiminden yararlanarak şiiri kolaya getirmiş, nerdeyse elçabukluğunu beceri olarak göstermiştir.

Üstelik her iki eleştirmen, Aziz Nesin'e de tıpkı öteki yazarlara baktıkları gibi oldukça tepeden bakarak yazmaktadırlar eleştirilerini.

Bu eleştirmenler gibi daha nicelerinin pekiştirdiği önyargıları bu yazıyla kırabileceğimi düşünmüyorum. Ne var Aziz Nesin'in şiirlerinde, onları neden seviyorum, bunu belirtmeye çalışacağım.

Yapıtları daha iyi değerlendiren asıl büyük eleştirmen zaman konuşuncaya kadar benim de görüşlerimi açıklamam fazla kusur sayılmaz umarım.

Aziz Nesin'in şiirleri konusal yönden sevi, sevgi, dostluk, barış özlemi, yaşama direnci, haksızlıklara başkaldırı, insanın ölüm karşısındaki duyuştan düşünüşleri, kimi insanlann iki, hatta çok yüzlü davranıştan gibi geniş bir açılım gösterir. Bence bunlar kolayından bir araya getirilmiş Mlif'lar olmadığı gibi, kolayından söylenebilecek düz sözler de değildir. Bunlann pek çoğu alabildiğine ince birer duyarlıkla, alabildiğine çetin birer mantık çabasıyla örülmüş şiirlerdir. Aralannda Türk şiirinin sadece 40 yıllık değil,

en az 700 yıllık verimleri üstünde yükselen anıtlar yer almaktadır. Bunlan yazarken o Yunus Emre'den Karacaoğlan'a, Fuzuli'den Nedim'e, Tcvfik Fikret'ten Nâzım Hikmet'e kadar pek çok ozanımızdan yararlanmıştır; ama hiçbir zaman birilerini kopya etmemiş, birilerine öykünmemiştir. Şiir geçmişimizi iyi bildiği için, çok söylenmiş bayat sözlerle, az söylenmiş taze sözlerin, hiç söylenmemiş yeni sözlerin ayırdında olarak yazmıştır şiirlerini. Bu görüşlerimi kanıtlamak için-burada birbirinden güzel alıntılar yapabilirdim. Buna bir ölçüde gerek de olsa, yer yok ne yazık. Türk şiirini dünyada tanıtmak amacıyla hazırlanacak seçkilere Aziz Nesin'den de sekiz on şiir rahatça alınabilir bence. Ama bu, onun üzerinde durulacak sadece sekiz on şiiri var anlamına gelmez. Aziz Nesin'in daha pek çok şiiri, üzerinde durmayı gerektiren yazınsal değerler içeriyor.

öyleyse kimi okurlan, eleştirmenleri yanıltan nedir? Oldukça yalındır bu sorunun yanıtı: Bir yazına, bir dalda ünlendikten sonra öbür dallara sıçrayamaz. Oysa böyle bir kural, hele yasak yoktur, ama onlar var gibi düşünürler. Ünlü bir gülmece öykücüsü, yıllarca yayımlamadığı şiirlerini dergilerde demet demet bastınnca, ayıklayıp seçip kitap olarak çıkannca, bence en

başta bu yüzden yadırganıyor. Ortaya konulan şiirleri okumadan, yeterince havalarına girmeden varılıyor bu yargılara. Aziz Nesin, delikanlılık yıllarından beriye, şiirlerini yayımlamayı sürdürse, ondan sonra da gülmece öykülerini, romanlarını yayımlamak isteseydi bu tepkiler olmayacaktı. Melih Cevdet'den, Oktay Rifat'tan Necati Cumalı'ya kadar nice şairimiz, zamanla nice oyunlar, romanlar yayımladılar. Kimse yadırgamadı onları. Dışarda da vardır böyle şairler, örneğin Luis Aragon, Konstantin Simonov. İşte son aylarda Nihat Behram da "Gurbet" adlı romanım çıkardı. Ona da ötekilere de "Hey arkadaş, ne yapıyorsun?

Alanında kal!” diyen yok. Buraya, roman alanında ün yapmış, ama sonradan şiir kitapları yayımlamış yazarların adlarını da yazabilirim: John Updike, Günter Grass, Hcinrich Böll, tvo Andriç.. daha niceleri! Bütün bunlar neyi gösterir? Bir şairin ya da romancının kendini dağıttığını mı? Bence kolay bir yaklaşımdır bu. Kendi adıma bir Melih Cevdet’in, Oktay Rıfat’ın aynı zamanda romanlar yazmasına seviniyorum. Katkıdır o romanlar yazınımıza. Bu görüşüme pek karşı çıkan olmayacak biliyorum. “Elbet, onlar çok yönlü, usta sanatçılar!” denccckti hatta. Cumalı’nın birbirinden güzel öykülerini, oyunlarını da büyük katkı sayıyorum.

Tıpkı bunlar gibi Aziz Nesin’in şürleri de bir katkıdır yazınımıza.

işte bu görüşüme katılan az olacaktır. Ama neden şairken roman yazanlar, öykü yazanlar yadırganmıyor da öykücüyken, romanayken şiir yazanlar yadırganıyor? Bir bakıma şiirin daha güç bir yazın dalı olmasından mı ileri geliyor bu? Şiirin daha güç bir yazın dalı olduğu doğrudur. Ama yazmalar vardır yurdumuzda,
dünyada, sıradan yazarlann başaramayacağı o güç işi başarırlar. Neden olmasın?

Aziz Nesin gibi Yaşar Kemal de şiirlerini yayımlasa örneğin! Böylece çatır çatır kırılsa okurların da eleştirmenlerin de donmuş, kalıplaşmış önyargıları. Hele nc güzel olur Dağlarca da birkaç roman yazsa!

Fakir Baykurt

Cumhuriyet. 16 Temmuz 1988

DESTEKSİZ ELEŞTİRİ YA DA ELEŞTİRİYE

SIÇRAMAK

Fakir Baykurt'un 16 Temmuz 1988 tarihli Cumhuriyette Aziz Nesin'in Şiirleri adlı bir yazısı yayımlandı. Nesin'in 1984'te Adam Yayınlan arasında çıkan Sondan Başa adlı şiir kitabından söz ediyor. Belli ki yeni görmüş kitabı; yine belli ki çok sevmiş şiirleri. Kimsenin bir diyeceği olmaz buna. Ola ki, edebiyatı, Özellikle de şiiri o kadar yakından izlemiyordur. Ola ki, yalnızca şiirsever biridir de yerli ya da yabana şiirin yıllar, dönemler içinde gelişimini, değişimini yakından izlemiyordur. Bu durumda, kişinin öznel yargılan kendinde ya da yakın çevresinde kaldığı sürece kimseyi ilgilendirmez. Yanlış da olsa. Kişi, diyelim sıradan bir şairi, yine diyelim Nâzım'dan daha çok sevdiğini de söyleyebilir. Ama düşündüklerini yazıya döküp de bir şiir eleştirisi, bir kitap değerlendirmesi biçiminde, ciddi bir gazetede yayımlarsa işin rengi değişir. İnsanın, tanınmış bir romana, bir yazar da oka, iyi bilmediği, izlemediği bir alanda öznel değer yargılan üretmeye, kendisi gibi düşünmeyenleri suçlamaya, küçümsemeye hakkı olup olmadığı sorusu çıkar ortaya. Bu hak yasalarla, yönetmeliklerle verilen haklardan değildir. Kişi yapıp ettikleriyle adım adım kazanır bu hakkı, örneğin, ben bir şiir kitabım cleştirsem, bir yılın şiir ürünlerini değerlendirsem garip karşılanmaz da, resim ya da müzik eleştirisi yapmaya kalkışsam herkesi güldürürüm kendime.

Yazın eleştirmenliğim, resim ya da müzik eleştirileri yazma

hakkım vermez bana.

Fakir Baykurt'un yaptığı da budur. Cumhuriyet gazetesi,

yıllann yazan Baykurt'un yazışım yayımlamazlık edemezdi, sanı

rım. Tanınmışlığından, ününden yararlanıp şiir eleştirmenliğine

soyunamayacağını Baykurt'un kendisinin düşünmesi gerekirdi. Düşünememiş. Çünkü bizde şiirin diğer yazın dallarından ayn bir alan olduğu, ayn yasal an olduğu hiçbir z*man kabul edilmez. Herkesin, şiir yazabileceği gibi şiiri de "sevdim-sevmedim*9 ölçüsüyle değerlendirebileceği sanılır. Olsa olsa, Baykurt'un dediği gibi, "şiirin daha güç bir yazın dalı" olduğu sanılır. Kolaylık ya da güçlük de sevdim-sevmedim gibi bir değerlendirme ölçüsü değildir oysa. Şiir güç bir dalsa, roman ya da öykü kolay bir dal mıdır o zaman? Oyun yazarlığı, şiire, romana göre ne derece

güçtür ya da kolaydır?

Fakir Baykurt uzun yazısında Aziz Nesin'in şiirlerini çok sevdiğini, bu şiirlerin "sadece hayranlık değil saygı da duyulacak bir verim" olduğunu coşkulu bir dille söylüyor; son günlerin modası "seni sevmeyen ölsün!" der gibi bu şiirleri şiir saymayan, güzel şiir saymayan eleştirmenleri, söylemedikleri sözlerle yargılayıp ağızlarının payını veriyor da, şiirleri niçin sevdiğini açıklayamadığı gibi şiirler üzerine dişe dokunur bir şey de söylemiyor, bir tek somut örnek vermiyor. Koca yazıda, kitabı dolduran 120'yi aşkın şiir üzerine söyledikleri yalnızca şu:

"Aziz Nesin'in şiirleri konusal yönden sevi, sevgi, dostluk, barış özlemi, yaşama direnci, haksızlıklara başkaldırı, insanın ölüm karşısındaki duyuşları düşünüşleri, kimi insanların iki hatta

çok yüzlü davranışları gibi geniş bir açılım gösterir… Bunların pek çoğu alabildiğine ince birer duyarlıkla, alabildiğine çetin birer mantık çabasıyla örülmüş şiirlerdir.”

Biraz ilerde de şöyle ekliyor: “Bu görüşlerimi kanıtlamak için burada birbirinden güzel alıntılar yapabilirdim. Buna bir ölçüde gerek de olsa, yer yok ut yazık.”

Oysa yazar, yazısında şiirlerle doğrudan ilgisi olmayan bir yığın şeyden söz edeceğine; bu şiirleri niçin sevdiğini, Aziz Nesin’in şiir dışı — hiç kimsenin yadsımadığı — alanlardaki etkinliklerine, başarılarına duyduğu hayranlıkla açıklamaya çalışacağına;

bir yazıncının, bir dalda ünlendikten sonra öbür dallara da sıçrayabileceğini uzun uzun, adlar, örnekler verip kanıtlamaya çalışacağına ; hele hele Aziz Nesin’in şiirini eleştiren eleştirmenleri

hiçbir desteğe dayanmadan “önyargılı” sayarak “ortaya konan şürleri okumadan, yeterince havalarına girmeden” yargıya varmakla

suçlayacağına; yazısının büyük bir bölümünü şiirsel metinle ilgisiz bu gibi şeylerle dolduracağına başka bir şey yapabilirdi: Aziz Nesin’in şiirini 1934’ten 1984’e dönem dönem inceleyebilir, şairin Türk şiiri içindeki yerini saptayabilirdi; şiirlerin yapılarına girip, ses, imge, dize yapisı, dil (şür dili) yönünden Nesin şiirini kendine özgün yerine oturtabilirdi; onun “Türk şiirinin 700 yıllık veriminden” nasıl yararlanmış olduğunu örnekleriyle gösterebilirdi…

bütün bunlara yeterince yer bulabilirdi o uzunluktaki bir yazıda.

Bunu yapmıyor, yapamıyor Baykurt. Yapamayınca da doğal

olarak, yargılan da, onca övgüsü de desteksiz, havada kalıyor.

örneğin, "yıllardır Türkiye Yazarlar Sendikası Genel Başkanlığı yapan, kimsesiz çocukları okutmak için Çatalca'da vakıf kunıp işleten, çok yönlü yazarlığının uzantısı olarak pek çok toplumsal etkinliğe katılan, uğraştığı her dalda büyük verimler gerçekleştiren bir yazıncının şiirdeki veriminin" ne olduğu, nasıl olduğu anlaşılmıyor. Yine, Aziz Nesin'in "şairliği ortak beğeniyle onaylanmış, Türk şiirini dışarda temsil edebilir nitelikte görülerek yabancı dillere çevrilen şairler ayannda bir şairimiz" olduğu savı da yazann kendinden menkul olarak kalıyor. En azından, 'Türk şiirini dünyada tanıtmak amacıyla hazırlanacak seçkilere Aziz Nesin'den rahatça alınacak sekiz on şiirdin hangileri olabileceği ortaya çıkmıyor.

Sonuç olarak da "Aziz Nesin'in şiirlerinin yazınımıza" nasıl bir "katkı olduğu" anlaşılmıyor.

Yazann kendisi de bunun farkında ki, bu sözlerin hemen ardından, "İşte bu görüşüme katılan az olacaktır" diye eklemeyi gerekli görüyor. Böylece, yazarın başta sorduğu, "Birçok okurlar, hatta yazarlar, hele eleştirmenler onu şair bile saymıyor; bu nasıl olabilir?" sorusuna yanıt da verilmiş olmuyor açık seçik bir biçimde.

Daha doğrusu, bu yanıtı şiirlerin kendisinde değil de başka yerlerde aradığı İçin yazann kendisi veremiyor.

Baykurt, yanıtı önce "bir dalda ünlendikten sonra öbür dallara sıçrayan yazarlann yadırganışına" bağlamaya çalışıyor, ki tümüyle yanlış düşünüyor. Yadırganma doğal bir şeydir ama geçicidir, kalıcı bir ölçüt oluşturmaz. Ayn bir konu bu, ama düşündüklerimi kısaca belirteyim: önce, çok yönlü yazarlar, değişik dallarda ürün veren yazarlar, bir daldaki güçleri ya da ünlerine bakarak değil, bu değişik dallardaki ürünleriyle ayn ayn

değerlendirilirler. Olsa olsa, değişik dallardaki ustalıklannın, özelliklerinin birbirini nasıl etkilediği araştınlabilir. örneğin, kimse kalkıp da şair Aragon'un hatınna, binlerce sayfa tutan romanlannı okuyup romana demez Aragon'a. Şairliği yanında Aragon'u romana yapan, toplumcu gerçekçiliğin özgün yapıtlan olan romanlarıdır. Çok dalda yazan yazarlann her dalda aynı gücü gösterebileceği kuralı da yoktur. Nâzım'ın şiirleriyle romanının ve oyunlannın aynı düzeyde olduğunu kimse ileri süremez. Oktay Rifat'ın romanalığının, oyun yazarlığının şairliği ölçüsünde büyük olduğu söylenemez. Melih Cevdet'in şair, romana, denemeci.

oyun yazan olarak ayn ayrı değerlendirilmesi gerekir. Biri ötekine ağır basar ya da her biri ayn yönde değerlidir. İkincisi, "bir yazann bir dalda ünlendikten sonra öbür dallara sıçrayamayacağı" diye bir kural ya da yasa yoktur, ama bunun tersi de doğnı değildir; sıçrayabileceği ya da sıçrasa mutlaka değerli olabileceği konusunda da bir kural ya da yasa yoktur. Sait Faik gibi, Sabahattin Ali gibi, öykücülüğü yanında şiiri hobi olarak sürdürmüş yazarlar vardır; Picasso'nun bir perdelik bir oyununun olduğu söylenir. Ama kimsenin aklına Sait Faik'e, Sabahattin Ali'ye şair, Picasso'ya oyun yazarı demek gelmez. Updikc'ın, Grass'ın, Böll'ün, Andriç'in şair olduklarını Baykurt'un yazısından öğreniyoruz; şiir kitaplan yayımlamış olmaları şair yapmaz onlan. Ağır basan romanalıklan yanında kimi zaman da şiir yazmış olduklan bilinir, o kadar.

Baykurt, "okurlann, yazarlann hele hele eleştirmenlerin Aziz Ncsin'i şair saymayışlannın" suçunu eleştirmenlere yüklemeye çalışıyor bir de. Onlan önyargılı olmakla, okuru yanıltmakla, "ortaya konulan şiirleri okumadan, yeterince havalarına girmeden

bu yargıya varmakla" suçluyor. Baykurt gibi deneyimli bir yazara yakışmayan çok ciddi bir suçlama bu. Ama ben yine de Baykurt'un söylediklerini kastetmediğini düşünmek istiyorum. Sanatçılar, yazarlar çoğunlukla eleştiriye gelmez kişilerdir; hemen alınırlar; yapıtlannın, ne olursa olsun övülmesini beklerler. Zayıf yanlandır bu onlann. Eleştirmenlerden bekledikleri övgüyü alamayınca, onlan yapıtlannı anlamamakla, hatta okumamış olmakla suçlarlar. Fakir Baykurt da savını kanıtlamak için bu yola başvuruyor.

Ad verilerek suçlanan eleştirmenlerden biri de ben olduğum için hemen yanıtlamak isterim: Fakir Baykurt'un 1988'de farkına vardığı şiirleri ben daha 1980'de Milliyet Sanat, Türkiye Yazıları gibi dergilerde yayımlanırken gördüm, okudum ve kcndimce değerlendirdim. Sayın Aziz Nesin'in çok demokrat bir tavırla, inccliklc kitabının başına koyduğu eleştirim de Nesin Vakfı Edebiyat Yıllığı 1981'in "yılın şiir değerlendirmesi" bölümünden alınmadır. Sayın Nesin'in, ne bu eleştiri yayımlandığında, ne de daha sonraki karşılaşmalanmızda beni "şiirlerini okumamakla, yeterince havalanna girmeden yargıya varmakla" suçlamak aklına gelmemiştir. Yalnızca, yargıma katılmadığını, uzun bir yazıyla beni yanıtlayacağını söylemiştir, o kadar.

Fakir Baykurt'un, yazdıklarımı aktarışına gelince… ben,

yazımı okumamış olmakla suçlamayacağım onu; okuduğunu anlamamış, bunun için de yanlış çıkarmış, çarpıtmış olduğunu söyleyeceğim.

Baykurt'un yazdıkları şunlar:

"Mehmet H. Doğan'a göre ise Aziz Nesin, Türk şiirinin son kırk yıllık birikiminden yararlanarak şiiri kolaya getirmiş, nerdcyse

clçabukluğunu beceri olarak göstermiştir. Üstelik her iki eleştirmen (öteki F. Naci, M.D.) Aziz Nesin'e de tıpkı öteki yazarlara baktıkları gibi oldukça tepeden bakarak yazmaktadırlar eleştirilerini "

Benim Nesin Vakfı Edebiyat Yıllığı 1981'de yazdığım vc Aziz Nesin'in 1984'te Sondan Başa adlı şiir kitabına aldığı değerlendirmemin şiirle doğrudan ilgili bölümü ise şöyle:

**…Ama kırk yıla yakın bir süre yazdıUanyla kendini başka dallarda — güldürü oyun, fıkra yazarlığı — kabul ettirmiş, dünya ölçüsünde büyük üne ulaşmış bir yazann birden bir şair kimliğiyle ortaya çıkışının, ne de olsa yadırgınması, en azından bu şair kişiliğin daha önceki yazar kişiliğinin etkisi altında değerlendirilmesi doğal kabul edilmelidir. Bu, yazann kendisi için de geçerlidir; güldürü, oyun, fıkra yazan Aziz Nesin'in şair Aziz Nesin üzerindeki etkisini şiirlerde görmemek olanaksız. Aziz Nesin'in şiirleri, şiirin çilesini çekmiş bir şairin doğum sancılanyla değil, gerek ün, gerekse yaş yönünden olgunluk dönemine ulaşmış, kendine güveni sonsuz bir yazann rahatlığıyla yazılmış izlenimini veriyor. Nasıl ki, şiirlerin özünde, içeriğinde bu olgun insanın zengin yaşam deneylerinin sonuçlarını bilgelikler biçiminde görmemek, duyumsamamak olanaksız. Şiirlerde Aziz Nesin'in olan, ona özgü olan da bu öz yalnızca. Biçimsc, Türk şiirinin 40 yıldır geçirmekte olduğu değişimlerin ortak ürünü bence. Sonuçta, bu şiirlerin 'kimsenin yorulmadığı denli yorulduğunu' söyleyen Aziz Nesin'in dinlenme alıştırmalan olarak değerlendirilebileceğini söyleyebiliriz sanırım…"

Görüleceği gibi "şiiri kolaya getirmek", "clçabukluğunu beceri olarak göstermek" gibi sözler benim yazımda geçmiyor;

dolayısıyla Baykurt'un kendi uydurması. Fakir Baykurt bilmiyor olabilir, ama ben Türkçemizdeki "Ne sihirdir ne keramet, elçabukluğu marifet" gibi alaya, küçümseyici bir deyimi, hiçbir yazann ürününü değerlendirmede kuljanmayacak kadar sorumlu

bir yazar olduğumu biliyorum; nerde kaldı, yazuumızdaki yerini çok iyi bildiğim Sayın Nesin için!..

Aziz Nesin'e de tıpkı öteki yazarlara baktığım gibi oldukça tepeden baktığım suçlaması ysa, cn hafif anlamıyla bir dil sürçmesi değilse, açıkça bir kışkırtma sayıyorum. Ve ayıplıyorum.

Ayrıca, Fakir Baykurt'un kitaba alınan öteki eleştirileri: Sayın Nesin'in bu şiirlerle "mizah yaptığını" ileri süren Dönemeç dergisinin; şiirleri, "olgun yaşta, ünlü bir yazann kendi kendine söyleşmeleri, iç dökmeleri..." sayan Oktay Akbal'ın eleştirilerini görmezlikten gelişini de garipsiyorum. Fakir Bayrut'un kendisi bazı yazarlara "tepeden bakıyor" ya da yazarları yazdıklanya değil de, yazın dışı başka ölçülerle değerlendiriyor olmasın sakın!

Akıl için yol birdir. Oktay Akbal, 30.6.1984'te Cumhuriyet' teki köşesinde, Sondan Başa'mn yayımlanışı üzerine şunlan yazmıştı, Burkart onu da görmemiş demek ki:

"Sondan Başa'daki şiirleri okudum. Nesin'in kişisel dünyasından duygusal izlenimler... Bunları alt alta değil de yan yana yazsaydı, yani dize değil de tümce olarak sunsaydı okura bir şey mi yitirirdi? İşte: "Bu üç günde seni altmış sekiz yıl bekledim, Geldin, öyle mutluyum. Şiir bile yazamıyorum mutluluktan, ama yaşıyorum şiiri. Üçgül'üm bu üç saatte seni altmış sekiz yıl yaşadım.* Bir mektuptan duygusal bir bölüm değil mi?

"Ne yapalım? Aziz Nesin'e saygımız var, sevgimiz de... €Şiir'

demiş yayımlamış, kitaplaştırmış, bize sunmuş…"

Oktay Akbal, çok doğru olarak, Aziz Nesin'e olan saygısının, sevgisinin onun şiirini gereğince değerlendirmeyi önlcmcmesi gerektiğini ima ediyor, bir nesnellik örneği veriyor. Fakir Baykurt'sa tam bir öznellik örneği vererek, bir tek şiirin çözümlemesini bile yapmadan, Aziz Nesin'in şiirler toplamının "birkaç sözcükle, sadece hayranlık değil saygı da duyulacak bir verim" olduğunu söylemekle yetiniyor. Bu yargısını da Aziz Nesin'in diğer dallardaki ününü,yazarlığını;TYS Başkanlığını,hayırseverliğini, çalışkanlığım, toplumsal etkinliğini öne sürerek sağlamlaştırmaya çalışıyor. Bakmayın "…uğraştığı her dalda büyük verimler gerçekleştiren bir yazmanın sadece şiirdeki verimine bakıyorum şu anda" dediğine. Sadece şiirlere bakıyor olsaydı şiirden söz ederdi, şiir dışı şeylerden değil.

"Aziz Nesin gibi Yaşar Kemal de şiirlerini yayımlasa örneğin! Böylece çatır çatır kırılsa okurların da, eleştirmenlerin de

donmuş, kalıplaşmış önyargıları. Hele ne güzel olur Dağlarca da birkaç roman yazsa!" diye bitiriyor yazısını Baykurt.

Ben, Yaşar Kemal'in yayımlanmamış şiirleri. Dağlarcanınsa henüz yazılmamış romanları konusunda Fakir Baykurt örneği önyargılı olmadığım için şimdilik bir şey .söyleyemem; bir kez yayımlasınlar görelim, okuyalım da ondan sonra değerlendiririz, derim olsa olsa. Ama Fakir Baykurt'un eleştiriye sıçramamasını rahatlıkla söyleyebilirim, örneği ortada çünkü. Çünkü, sevgiye.

(ya da tersi) dayalı önyargılarla; eleştirinin kuralları, zorunlulukları bilinmeden yazılacak yazılar eleştiri değil, olsa olsa dost-ahbab işi övgüler olur ki kimseye yaran yoktur bunlann.

Mehmet H. Doğan

Adam Sanat Dergisi
Eylül 1988

146

Necati Zekeriya'nın Kasım 1986 tarihli mektubundan:

"Seviye On ölüme Beş Kala" için kutlarım. Birinci şiir yapıtınızın, dil, deyiş, anlatımıyla bir devamı ama içeriğiyle daha da bir bütün. Üç önemli simgeyi gördüm içinde: yaşlılık, sevi vc ölümü. Aslında kişioğlunu Yunan kadim tarihi yazınından bugüne dek en çok ilgilendiren üç temel sorun. Bu üç simgenin toplamı yaşam değil midir? Ve şöyle düşünüyorum; bizden, biraz da şaireneliğe önem veren ozanlardan diyametral (360 derece) farkınız şu: Doğru, içinizde olanları, duyduklarınızı söylüyorsunuz, çekinmeden, toplumun uyuşuk törelerine (moral, ahlak kategorilerine) ödün vermeden… Mizah öykülerinizde, romanlarınızda, taşlamalarınızda toplum yaralarını deştiğiniz gibi, şiirlerinizde de kendinizi deşerek, utangaçlık içinde olanlara yeni bir ışık tutuyorsunuz. Sevinin en güçlü vc insanî birşey olduğunu doğrudan doğruya söylüyorsunuz, hastalıklı, uydurma mecazlara başvurmadan…

Bizde Andriç de böyleydi, ama galiba yaşarken bu tür şiirlerini yayımlamak için gereken cesareti kendinde bulamadı.

Oysa siz, o çok bilinen ama çok gerekli düşünceyi bir daha doğruluyorsunuz: "insanî olan herşey insana doğal görünmelidir."

Kutlanm, kucaklarım sizi ve daha da ödemim artıyor yanınızda olmak için.

P.S. Siz aslında hâlâ seviyorsunuz ve daha çok seveceksiniz.
147

AZİZ NESİN GERÇEĞİ

Görünen

Aziz Nesin'in üçüncü şiir kitabı Kendini Yakalamak okura yeni ulaştı, önceki kitapları Seviye On Ölüme Beş Kala (1986), Sondan Başa (1984) ile birlikte, toplam 202 şiirin yer aldığı bu kitaplarındaki şiirlerin yazılışları 1934-1988 yıllarım kapsıyor. Aziz Nesin'in, yaklaşık 54 yıllık bir şiir birikimini yansıtıyor bu şiirler. İlk kitapta yer alan, Nesin'in 1934'tc yazdığı 44Sevdalık" adlı şiiri şöyle: "Kandilli'dc deniz on sekiz yaşındadır/Ne deli divanedir ne aklı başındadır/Mavi çırpıntılarda hırçın kaş kanatlan/
Gör sevdalık halimi işte karşındadır". Son kitabının, en son yazılan, 5 Mart 1988 tarihli şiiri41 En Zor Ayrılışım son dizelerinde ise şunları dile getiriyor. Nesin: "Ey güzel dünyam alıştırdın kendine bunca yıl/Bütün alıştıklarım gibi bırakıyorsun beni yavaş yavaş/Aynlırken küskünlüğümü acılarımı belli etmem/Alıştığım otel odasından çıkar gibi bakmadan arkama/Bir tren arkadaşı gibi orda bırakıp anılan/ Vazgeçilmez sandığım sevgilileri/Nasıl yoksaymışsam bir zaman/Dört elle sarılmam sana beni bırakma diye/Hiç yaşamamışçasına giderim sensizliğe".

Doğrusu, Aziz Ncsin'lc söyleşi sonrası Aziz Nesin'e hep gülmece yazan olarak bilen, tanıyıp okuyanlan onun bu yanıyla tanışmalannın yakınlığını, tepkilerini merak etmedim değil, öncc, yazın uğraşısı içinde bulunan birkaç tanıdığımın düşüncelerini almak istedim. Çoğu ortak yanıt gibi geldi bana: "Bir çoğunu

dergilerde okudum, yok canım, ne onlar şür ne de Aziz Nesin şair" deyip, kestirip atıyorlardı. Bu düşüncelerini yazıyla dile gctircbilcccklerc, yazmalannı söyleyince; buna da pek yanaşmadıklannı görüyordum. Bu, yazanlar katında böyleydi. Ya salt Aziz Nesin okuru olanlar ne diyordu? Sanınm, asıl merak edilmesi gereken yan da buydu! Bunu da, okurun kitaba ilgisi, dolayısıyla zaman gösterecekti.

Aziz Nesin'le şiirleri üzerine konuşmayı istememin nedeni, yazınımızdaki belli bir kesimin, onun şiirine, şairliğine tepki duymalan değildi elbette. Yazınımızda apayn bir gerçeğe sahip

olan Aziz Nesin'in bu alandaki yazınsal birikimine öncelikle bir bütün olarak bakılması gerektiği düşüncesindeyim. Hareket noktam bu. Şiiri üzerine söyleşmemin bir başka amaa da, yaşamla şiir arasındaki bağıntının değişik örneklerini vermesi balonundan, Aziz Nesin'in şiiri öteden beri ilgimi çekmesi. uSanatçj-bcn"in şiirini yazan Aziz Ncsin'dc birçok temanın yaşanılan binlerce olgunun, yaşamın her değişim sürecinde aldığı biçimin değişik yanlarını »yönlerini ve gizlerini görebiliyordum. Yıllar öncesinde, yine aynı coşkuyla, şiirsel bir tadla okuduğum; yazınımızda, bence, özeleştirel, özyaşamsal bir anlatı olarak yüreklice yazılmış özgün bir yapıt olan; Yılmaz Güney'in Hücrem9 i (Eylül 1975), Aziz Nesin'in şiirleriyle bir çizgide buluştu 'ben'de. Böylesi anlatıların, kendinden yola çıkışın ürüne dönüş sonrası, uğraklanndaki etkilerini yadsımamak, okur bilincinde uyardıklarım yabana atmamak gerekir. Yaşadığını yazmanın ötesinde, bir yoğunlaşmanın ürünüydü bunlar. Güney bunu 'anlatıya dönüştürüyordu; Nesin ise şiire. Sonuçta, bunların her biri 'ben'in 'anlatısı, 'ben'in şiiri olmaktan çıkıyor; sanatsal bir ürüne dönüşüyordu. Üstelik, önemlice bir işlevi de yerine getiriyordu her biri. O seçiş, sanatçı için, anlatımında bir yoldu.

Ortaya konulan ürünler ise, bu yönelimin ölçüleri içinde değerlendirilip
öylece yargılanmalıydı. Bu aşamada, sanatçıya ve ürüne dönük eleştirilerde nelerin öncelenmesi gerektiği gerçeği öne çıkıyordu.

Yazınımızda öteden beri süregelen, her ortamda, koşulda değişik biçim ve ad alan bir eğilim nc yazık ki bugün de geçerli kılınmakta. Bir yapıta veya sanatçıya yaklaşımda ya duyguların aşın tcpkisclliğiylc hareket edilmekte, ya önyargı silahlarıyla kuşanılmakta, ya da oldukça kişisel sudan nedenlerle değerlendirmelere
gidilmekte. Buna vereceğimiz bir dolu örneği burada sıralamaya gerek yok sanırım. Çünkü,

Geçerli kılınmak istenilen bir anlayıştır önemli olan. Karşı çıkmak istediğimiz de budur. Aziz Nesin örneğini, çok somut, bu açıdan yaşanılan bir gerçek olduğu için ele alıyorum.

Burada şunu belirtmek istiyorum, Nesin'in de söyleşimizde altını çizdiği bir şey bu üstelik; çok içli dışlı, yüz göz olmanın getirdiği saf tutmalar, saf dışı kalmalar yapıta ve sanatçıya dönük eleştirilerin özünde belirleyici oluyor çoğunlukta. Bu tür saflaş

malar alıp başını gitti mi; sanatçılara göre eleştirmen, eleştirmenlere
göre sanatçı seçip gösteredur. Şu şundan hoşlanır, şu şuna göre vazgeçilmez… Kimin ipi kimin boynunda, kimin çelmesi kime hedef, kim kimin övgü yandaşı… Bu el enseler, yok saymalar, yersiz övgü vc yergiler… Bu olmaması gereken yaklaşımlar… Güdük, gelişmesiz bir yazın ortamını elbirliğiyle kurmak için var gücümüzle çaba harcıyoruz.

Bence, yazınımızdaki 'Aziz Nesin gerçeği'ne bakış buna

güzel bir örnek. Onun MBüyük Grev" öyküsünün yayımlandığında
(3 Aralık 1977) aldığı tepkileri düşünüyorum. O günler Nesin'i sövgü yağmuruna tutanları. Vc Nesin'in o günden bu güne yazdıklarını... 480 sonrası sıkıyönetim mahkcmclerindeki savunmalarını...
Onun, insanlara umut, güven veren dişe diş mücadelesini...
Ve onca emeği, onca çabayı bir kalemde silip atı vermek...
Yazılanlara ise, göz ucuyla bakıp, burun kıvınvermek... Ortaya konulan ürünün sanatsal, düşünsel ve estetik açıdan yeterli olup olmadığının değerlendirme ölçüsü bu değildir. Bu ne Aziz Nesin için geçerli kılınmalı ne de bir başka sanatçımız için.

Görünmeyen

u12 Mart 1971 Fırtınası" sonrasında aydınlara yönelik 'toplama' eyleminde Aziz Nesin de unutulmaz. Evinden alınarak, Maltepe Askeri Tutukcvi'ne getirilir. Soluk aldırdıkları ilk koğuşta İlhan Selçuk da vardır. Çay, söyleşi derken; birkaç saat sonra götürürler Aziz Nesin'i. İlhan Selçuk, hapishane müdürüne, Aziz Nesin'i ne yaptıklarını sorar, aldıkları yanıt: "Yukardaki barakaya götürdüm; önüne de bir tomar kâğıtla kalem koydum; sakinleşti; yazmaya başladı."

İlhan Selçuk'un, bir yazısında ("Aziz Nesin 60 Yaşında"), (Cumhuriyet, 24. 12. 1975) dile getirdiği bu anekdot; bir gerçeği yüzlüyordu bize; hangi koşulda olursa olsun, Aziz Nesin'in yazma eylemini sürdürdüğü.

Aziz Nesin'in yazma eylemi aralıksız 50 yıldır sürüyor. Bu süreç içinde sayısı 80'i bulan kitap, içeride vc dışarıda kazanılmış birçok ödül, yazının her türünde verilmiş yüzlerce ürün... Yapıtları 20'yi aşkın dile çevrilmiş, toplam baskı tirajlan milyonlun aşmış, uluslararası düzeyde tanınmış bir yazar Aziz Nesin.

Bugün, tam 73 yaşında Aziz Nesin. Ve yine yazıyor;

durmadan, dinlenmeden. Bunca kitabı nasıl çıkarmış, onca yazıyı nasıl yazıvermiş diyemiyor insan; onu yazma eylemi, coşkusu içinde görünce…

Doğrusu, Aziz Nesin gerçeğine nereden yaklaşmalı diye düşünedurdum epeyce. O, benim için öncelikle yazdıklanyla vardı. Aşağı yukarı, kitaplarının üçte ikisini okumuş olmanın güvendyle Aziz Nesinle konuşmaya başlayınca; onda; yapıtlarında bulmadığım, göremediğim -belki birçok okurun da hiçbir zaman göremeyeceği-bir gerçeğin tanığı oldum diyebilirim.

Vakıfta birlikte olduğumuz bir öğle sonrasında, konuşmalarımız boyunca, tek kişilik bir ordu gibiydi Aziz Nesin. Kımıl kımıldı, beyni ve yüreği. Çalışma odasında, kitaplığında. Vakıfın şimdiden müzeye dönüşü veren büyük salonunda; avıl avıl konuşan, oradan oraya koşan, çabşan, 'dede… dede../ diye çığrışan çocukların dünyasında; kaba inşaatı biten 300 kişilik tiyatro salonunda, altı kata tamamlanacak olan bu ek binanın tasarımlarında; yemekte yediğimiz meyvelerde; Vakıfın o görkemli bahçesini bezeyen çiçekler, ağaçlar, yapılar ve bilcümle canlıların seyrinde onun emeğini; emeğinin binbir yaşamı güzelleştiren yanlarım görüyordum. Onun siyasal, kültürel, sanatsal ve toplumsal eyleminin ayrılmaz bir parçasıydı bu.

Aziz Nesin, yazın dünyamızda eşine rastlamadığımız bir yazarımız. "Bir yazarımız" tanımı, onun yazın, düşün ve siyasal yaşamımızdaki yerini göstermeye yetmiyor. Aziz Nesin bir eylem adamı. Onun dününe ve bugününe baktığımızda bunu görebiliyoruz.

Evet, Aziz Nesin hâlâ yazıyor; onun gerçeğini göremeyenleri utandıracak denli bir yoğunlukta ürün üstüne ürün veriyor; tasanlar geliştiriyor. Romanlar, öyküler, anılar yazıyor; yazılanlan yeniden basıma hazırlıyor.

Ve, Aziz Nesin şiir yazıyor. Günbegün içinde filizlcneduran bir coşku ile, ilk göz ağrısını yüreğine teyelliyor.

Vann, onun gerçeğinin bu yanını da siz değerlendirin. Bir sevincin, bir coşkunun, üzüncün bine, on binlere nasıl ulaşıp, paylaşılabileceğini bir de siz görün,okuyun Aziz Nesin'in şiirlerini.

Feridun Andaç

Gergedan
Ekim 1988

151

AZİZ NESİN'İN "SEVİYE ON ÖLÜME BEŞ KALA'
ŞİİR KİTABINDAN KALANLAR…

Ne!… Aziz'dc mi şair oldu? Bu yaştan sonra şiir mi karalıyor? Olsa olsa yazdığı dizeleri bi'tek karalamadır… diyenler çok oldu. Aziz Nesin'in şiirini yadırgadılar. Savsakladılar. Horgördüler…

Çok saydığım eleştirmen Fethi Naci, Aziz'i yerden yere vurdu. Vc dedi: Aziz Nesin gibi yaşım başını almış bir yazar o lâfları "şiir" diye nasıl yayınlar, anlamak zor. Karadenizli yapı ustaları ne kadar mimarsa, gülmece yazan Aziz Nesin de o kadar şairdir!" Oktay Akbal, Mehmet H. Doğan'lar da aynı görüşteydiler.

Aziz'in yazdığı karşı şiirdir. O da olabilir. Şiire karşı şiir de yazılır. Niye olmasın. Alcn ne demiş: "Şiir insanoğlunun mudzesidir.

Tek mucizesi". Aziz Nesin'in de bir mucizesi bu olsa gerek.

Olmaz, olmaz. Aziz bi'kere gülmece yazandır. O, şiir yazamaz. O, resim yapamaz. O, mizahtan başka hiç bir şey yazamaz. Yazamaz, çünkü Aziz Nesin'i belli kalıplara soktuk. Hele bi' çıkı versin raylanndan, başının etlerini yeriz. Biz, insanoğlu tek boyutla olmaktan başka hüner bilemeyiz çünkü… İllâ "biz" nerdesin, hangi yolda olmalısın dersek orda kalmalısın. Yok…! o kalıptan çıktın mı, vay haline. Bi'tek Aziz Nesin'lc olsa güzel. Ama bizde bir gelenek var, gclcnccek. Kötü bir gelenek, önceden yazgımızı çizenleriz. Bi'kere Karadenizli mimar olamaz dedik mi, Tannlar ayağa kalksa… Kural değişmez. Kural kuraldır.

Diyelim ki aynı şiir kitabı bir başka imzayla çıkmış. Ne derdik; "Umut verici bir şair daha şiir dünyamızın kapısını çalıyor. Yanna dönük bir ozanın muştusunu veriyoruz… Bu ozanda bir şeyler var. Ama beklemek bize düşer", gibi görüşlerde bulunurduk… Gene aynı şiir kitabı bir Dağlarca, bir Melih Cevdet, bir Oktay Rifat imzasıyla çıksa "İşte daha bir başarılı kitap. Ostadlar şiirlerinde yeni bir bulgu peşinde. İlginç bir şiir söylemine baş vuruyor. Bir aşamadır bu", gibi savlardan boyuna söz ederdik.

Fakat, Aziz Nesin vc şiir sözkonusu oldu mu! Orda sular

durur. Sen gülmece yazansın deriz de başka birşey demeyiz.

Aziz, sözünü ettiğim şür kitabıyla II. Yeni'yi alaya alıyormuş görüşleri egemen. Gırgır geçmiş… geçer. Bir Aziz ki, kendi kendiyle gırgır geçiyor yıllardır. Biraz da II. Yeni'yle geçsin. Ne olmuş? Dünya mı batmış?

Asıl Aziz Nesin, kendi kendisiyle hesaplaşıyor. Bu defa da şiir yolunu seçiyor.

Yanlış anlaşılmasın, Aziz'in avukatlığını yapmak istemedim (Ki böyle savunucuya gereği yok). Ama, beni her zaman tedirgin eden, yazan belli kalıplara, önyargılarla sokmalandır. BPbakıma insan özgürlüğünü, düşünce renkliliğini kısıtlamak demektir. Kalıplaşmış, putlaşmış yargılardan yana değilim. Karşıyım.

Gelelim Aziz Nesin'in "SEVÎYE ON ÖLÜME BEŞ KALA"(`) kitabının şiirlerine. Ne söyleyeyim, sevdim şiirlerini. Bir şiiri sevmek yetmez mi? Tat almak, kara kara düşünmek o da bir felsefedir. Yeter ki yazmak. Aziz soruyor, "Yaşamak mı yazmak mı zor?" bir dizesinde. Gel de çık işin içinden. Ne desek ki… "Zor dostum zor" demek doğru olur. "Yaşamadan Yaşamak" şiirinde diyor ki:

"Kimisi yaşanılarak yazılır
Kimisi yaşanır yazılarak
İkisi birden olmuyor"

Aziz Nesin şiirinde devamlı bir ikileme köprüsünde git gel yapar. Etki ve tepki çizgisinde dolanır. İyi ile kötünün birleştiği ve ayrıldığı noktalann kesiştiği yakalamaya uğraş verir. Yaşam-31üm serüvenini inceler. Mutluluk ve mutsuzluk kavramlannı yorumlar… Evrenin minus ile plus'unu şiirine eritir.

"Bağışla" şiirinde der ki:

"Mutluluğa hep geç kalınm
Hep erken giderim mutsuzluğa
Ya herşey bitmiştir çoktan
Ya hiçbir şey başlamamış"

Ozan-yazar Nesin, Soru-Yanıt hamurunda şiirini yoğurur, kendi kendisiyle düşe kalka. Kendinden hesap arar, kendine hesap sorar, özeleştirisini yapar. Ve der:

Bu sabah kapımı çaldım
Kapıyı açan kendim”

Bir örnek daha verelim:

• “Artık ne gelmek nc gitmek
Yaşamın en zor yanı beklemek”
Yaşam ve ölüm ağında kıvrana kıvrana geçirdiği düşün bilmecesini Aziz Nesin, son derece ilginç bir yorumla aydınlatır. O, ölüm-yaşam çizgisini beyazcamda (ekranda) inişli, çıkışlı çizgilerle vermekten çok, upuzun bir çizgiyi tercih eder. Yaşam, ölümün bir devamıdır der sanki. Biz de diyelim ki; ölüm, yaşamın bir devamıdır… Aziz şiirinde bakın ne diyor:

“öyle bir zamanına geldim ki yaşamın
ölüme erken seviye geç
Yine gecikmişim bağışla sevgilim
Seviye on kala ölüme beş”

Kurt tüyünden, Aziz Nesin de huyundan vazgeçmez. Mizah, ince mizah dediğimiz ironiyi şiirinde de algılar. Gereken dozda veriyor ince mizahı. Nc çok, nc az. Düşün düşünebildiğin kadar. Ama aşırma…

Nesin diyor ki:

BÖBOR
“ölmek bişey değil de
Yalnız kalacak dünya

II. Yeni’yi eleştirip eleştirmediğini bilemiyeceğim. Bildiğim bir gerçek varsa o da, Aziz, doyasıya imgelemlerden yararlanıyor. Soyutun gizemli aynasında saçını tarıyor. Bir kaç örnek verelim: “At uzayıp gemileşecek” ya da “Derisi ürperen suya bak”

Bir örnek daha verelim:

"Al avuç avuç fırlat gökyüzüne
Yeniden yarat beni"

154

"Seviye On ölüme Beş Kala" şiir kitabım zevkle ve şiir sevecenllğiyle okudum. Sevdim şiirlerini. Şiirle nasıl boğuşmak gerektiğini de öğretti bana. Bukadarı yeter de artar…

Ethem Baymak
TAN (Priftinc)'27 Nisan 1989

p>

155

YENİ BİR ESOPE:
AZİZ NESİN

İnsanın cn büyük özelliği düşünce yetişidir. Düşündüğünü söyleyen, yazan insan da içinde yaşamış olduğu toplumun bilincini kafasında yoğurup taşıyor demektir. Şiir, öykü, roman, güldürü, resim, müzik bg. hangi sanat kolunda olursa olsun, sanatçı kendisiyle toplum arasında bir düşünce elçisidir. Sanatçı düşüncesini topluma (okuyucuya) ulaştırmak için sanat kollarından birini ya da birkaçım seçmekte özgürdür. Bu özelliği, bu özgürlüğü onun elinden kimse alamaz! Bir düşünbilinci de düşüncelerini düşünbilim aracılığıyla topluma ulaştırır. Bundan daha doğal ne vardır? Eski Grek düşünbilimcileri düşüncelerini, görüşlerini, kuramlarını söylemişler, yazmışlar. Toplumdaki işlevlerinin bilincine varmışlar böylece.

îster düzyazı, ister şiir alanında olsun; bizim de yeni bir Esope'umuz var düşünsclliğc açılan: AZİZ NESİN. Tam elli iki yıldan beri düşüncelerinden hiçbir ödün vermeden yazmış, yine yazmıştır. O bir düşüneri, düşün ustasıdır, eski Anadolu düşünbilimcilcri gibi.

Anaksagoras (l ö 500-428), çağının ilerici düşünürlcrindcndi. Birgün halkın diline düşen tekboynuzlu bir koç getirilir. Koçun neden tekboynuzlu olduğu tartışılırken, Anaksagoras dayanamaz:

"Baş kemiklerinin yanlış oluşması nedeniyle tek boynuzlu olduğunu" söyler. Ordakilcr inanmaz. Savını kanıtlamak için koçun başını yarıp gösterir. Bu olay, gözlemin bilimde yerleşmesine yardım eder. Aziz Nesin de kalemiyle (pek doğal olarak düşünceleriyle) toplumun yaralarını deşerek gerçekleri gözler önüne sergileyen bir düşünür, bir yazar, bir sanatçı, bir güldürü ustasıdır. O Yeni bir Esope, yeni bir Nasreddin'dir…

Tan " (27 Nisan 1989)'da, Ethem Baymaksın, Fethi Naci'den almış olduğu bir alıntıyı okuyunca, gözlerime inanamadım: "Aziz Nesin gibi yaşım başını almış bir yazar o laflan 'şiir' diye nasıl yayınlar, anlamak zor. Karadenizli yapı us talan nc kadar mimaısa, gülmece yazan Aziz Nesin de o kadar şairdir!" demiş..

"Yaşını başını almış!" ne demek? İnşam eylemden uzaklaştı

ran, bir sanatçının cn doğal hakkına yasaklar koyan, pörsümüş bir

düşünce! Naci, bunu söylemekle yalnız gülünç duruma düşmemiş,
yadsıyıp (insan olmanın işlevini unutarak) kendini yerden yere
vurmuştur! Bu yaşbaş tümcesini anımsatan başka bir söz daha var:
MUnunu eleyip eleği duvara asmak!"lştc bu davranış (zihniyet) bizi
binlerce yıl geri bıraktıran, onulmaz sayrılıklara düşüren! Bunu
okuması, yazması olmayan; bilisiz biri söyleseydi güler geçerdim!

Demek insan belli bir yaştan sonra, "ben artık yaşımı başımı
aldım" diyerek; eylemden uzak, umarsız, kendi yalnızlığına
Nirvana'ya çekilecek, öyle mi? Baykuşların ötmekte olduğu
Nirvana'ya! Sanat konusunda kimse kimseye fetva veremez!
Sanatın yaşı mı olur? Bırakın bireyi; devlet de, devletin topu
tüfeği de böyle bir yasaklamaya gidemez!

"O laflan" diyerek, eleştirmen şöyle dursun, sıradan bir
yazara bile hiç yakışmayan sokak ağayla konuşuyor! Bütün
yaşamını insan uğruna veren Aziz Nesin, kendi kendilerine
gelin-güvey olup adlandırdıklan "ikinci yeniler!" ya da "Soyutçular!"
gibi mi yazacaktı? NecatigiPin övgülediğine göre, Naci
"toplumculuk" derken, kağşamış bir akımın (!) düdüğünü çalmış
olmalı! Bir taşla iki kuş! İkinci Yeni mi? Soyutçuluk mu? Orta
Avrupa'nın hiç kökenli, insanı vc onun eylemlerini yadsıyan;
kağşamış, usdaşı sayıklamalara sığınış! Bir uyutma aracı! Dünyamızın
beş milyan aşkın insanından üçte ikisi bcslcncmcz, üçte biri
açlıktan ölürken "uzak çağrışımlar" ardında koşmak! İnsana
yançizmektir bu! İnsana yançizen bir sanatçı yaşamıyor demektir!

Baymak sızlanarak, "Çok saydığım eleştirmen" diyor. Çok
saygı duyulan "eleştirmen!" ülkemizde, insanın elinden yazmak

özgürlüğünü alırsa; başka bir deyişle yazma özgürlüğüne "sansür"
koyarsa, saygı duyulmayan eleştirmenin nasıl davranacağını artık
siz söyleyin! özgürlüğü kısıtlayan böyle bir yasağı, devlet yöneticileri
bile buyuramaz! Ostclik Naci, Toplumcu sanatın kuramlannı
kurmaya çalışan bir eleştirmedymiş (Necatigil öyle demiş!).
Biri çıkar da birgün, öyle ya dilin kemiği mi var. "İktisat
Fakültcsi'ni bitirmiş, eleştirmen olmuş! iktisatçıdan eleştirmen
olmuş! İktisatçıdan eleştirmen bu kadar olur!" diye dudak
büzerse, doğru mu söylemiş olur? Elbette değil! Herhangi bir
eylemde, bir sanat dalında, "yaşını başını almış!" demek de doğru
değildir.. Bir insan, İktisat Fakültesi'ni bitirip eleştirmen; Fakül

tesiz Karadenizli yapı ustaları da mimar olabilir! Kimi ve neyi
küçümsüyor, alçaltıyoruz? İnşam mı? Karadenizli yapı us talan da
insandır. Neden doğduğumuz yerlerin (Naci Giresun doğumludur)
insanım küçümsüyor, horgörüyoruz? Doğanın tek düşünceli
varlığı inşam alçaltıyor, sonra da toplumculuk oynuyoruz?

Eleştirmen, bir yandan yapıtının adını insan Tükenmez
koyuyor; öte yandan inşam "yaşını başını almış" suçlamasıyla
küçümseyip eylemden yoksun kılarak, kendini de yadsıyor,
"toplumcu sanatın kuramlannı kurmaya çalışmış" olsa da!.. Naci,
böylece hem eylemlerine, hem de kendine yabancılaşarak; dipsiz
bir kör kuyuya, çıkmaza saplanıyor!..

Dahası var: Aziz Nesin yazı yazmaya şiirle başladı. Şüre
sonradan başlamış değil! Naci bunu ya bilmiyor ya da bilmemezlikten
geliyor! Bir eleştirmen için ikisi de acı birşey! Aziz Nesin
1937'den 1947'ye değin şiir yazdı. Sonradan bütün ağırlığım

düzyazıya ya da güldürü sanatına verebilir. Bu suç değildir!
Sanatçı, yazar özgürdür seçiminde. Yedigün dergisinde yayımlamış
olduğu bu şiir ve öyküler, yanna dönük, içerikli ve solukluydu. Şürlcrini Vedia Nesin, öykülerini Aziz Nesin adıyla yayımladı.

Yeri gelmişken söyleyim: Ben de Uk şiirlerimi (1940-1950) sürekli olarak Yedigün'de yayımladım. Daha sonra bir de öyküm çıktı. Yakup Kadri, Nâzım Hikmet, Reşat Nuri, Halide Edip, Faruk Nafiz, Nedp Fazıl, Va-Nu bg.. Kısaca, o dönemin sanatçılan Yedigün'de toplanmıştı. Batfdan doğu'ya, hemen hemen bütün yurda yaygın tek yazın ve sanat dergisiydi. Kuş uçmaz, kervan geçmez Avanos'a bile geliyordu. Günümüzde böyle içerikli, kapsamlı, bütün yurda yaygın bir yazın vc sanat dergisi yok Türkiye'de!

Aşağıdaki dizelerin (Aziz Nesin: Seviye On ölüme Beş Kala) altına Mayakovski ya da Ncruda yazılsaydı, kimbilir ne övgüler düzülccckti?!. ,

"Bu sabah kapımı çaldım

Kapıyı açan benim"

"Al avuç avuç fırlat gökyüzüne
Yeniden yarat beni"

Aşağıdaki dizelerin altına Aziz Nesin ya da Abdullah Rıza yazılsaydı, kimbilir ne yergiler düzülecekti?!. İlk iki dize Mayakovskinin,
ikincisi de Neruda'nın:

"Uzat elini bana!
işte göğsüm.

“Basamıyordu yere

Bacakları çöp gibi incelmişti.”

Abdullah Rıza Ergüven

TAN (Priştine)

20 Mayıs 1989

159

ŞAİR AZİZ NESİN

Sevdiğimiz şarkıcılardan birinin güzel bir “chanson”unu dinlerken, sözleri Aragon’un, Prevert’in ya da Eluard’ın olsa bile, onu bir şiir gibi değerlendirmeyiz. Çünkü o şarkıdan, bize ulaşan şey, bir “duygu “dur. O yalın, içimize neşe ya da acıyla işleyen duyguyu severiz. Aziz Nesin Usta’nın “Sondan Başa” adıyla yayınladığı en eskisi elli yıllık, ama çoğu pek yeni şiirlerini okurken, tıpkı güzel bir chansondaki gibi içten, yalın duygularla sarsılmamak olanaksız. Dünya ve Türk şiirini iyi tanıyanlar bilirler ki “şiir duygularla değil, sözcüklerle yazılır”. Ama Aziz Nesin’in şürlerini, bu türden bir şiirsel deneyimin sonuçlan ile değerlendirirsek, korkanm ki önemli bir tadı, bir yaşam alanını gözden kaçırmış oluruz.

Bu şiirlerde bana tad veren şeyin ne olduğunu uzun uzun dü$ündüm. Yunus’tan, Nâzı m’dan günümüzün en gençlerine kadar büyük bir şiir geleneğine sahip ülkemizde, zordur bu şiirleri bir yere yerleştirmek.Ama sonradan bunun yararsız bir çaba olduğunu düşündüm. Çünkü jıc olurlarsa olsunlar bu şiirleri seviyordum. Belki büyük bir yazanmızın elinden çıktıktan için, belki onun özyaşam öyküsünün en içten aynntılannı verdikleri

için, belki de yalnızca aşk, ölüm gibi temel insancıl olgulan bir şarkı duyarlığı ile ilettikleri için. Bunlan önemsiz sayabilir miyiz?

"Sondan başa"daki şiirler. Aziz Nesin'in insan olarak kişilfğindeki iki büyük özelliği olağanüstü bir "dolaysızlık"la yansıtıyor: Sınırsız bir yaşam gücü ve gözüpeklik. Gerçekten yalnızca, dddi bir hastalık sonucu ölümün eşiğinden kıl payı döndüğü sırada, hastanede sol eliyle yazdığı "Sol El Konçertosu" bile ondaki yaşam gücünü, hiçbir zaman umutsuzluğa düşmeyen yenilmeyen, yenilmez yaşam inatçılığının ne olduğunu anlatmaya yeter. Kaldı ki o kitapta birçok şiir var bu kanıyı destekleyen. Yaşam ve sevgiye bu derin inana, isteseniz de istemeseniz de duygulanarak izliyorsunuz bu şiirlerde.

Gözü pekliğe gelince, büyük yazanmızın, inandığı doğrular konusunda yanm yüzyılı aşan bir sürede sayısız fırsatlarla

kanıtladığı o aydın gözûpekliliğini kastetmiyorum. O, ayn bir destandır hiç kuşkusuz. Bu kitapta dikkatimi çeken Aziz Nesin'in en özel sayılabilecek duygularını, gözünü kırpmadan anlatmakta-ki gözüpckliliği oldu. Bir insan babayiğit değilse, böylesine bir' içtenlik de onun hara değildir.

Başka ne diyebilirim? Aşkolsun Aziz Bey.

Onat Kutlar

MlUiyct Sanat Dergisi-1 Aralık 1989

Aziz Nesin'in "Tanımayacaksın" Şiiri Dolayısıyla
SONSUZ DEĞİŞİM

Thomas Mann'dan "Lotte Weimar'da" çevirisini noktaladığım şu günlerde aklım, gönlüm, romanın son sayfalarında yer alan Gocthe-Charlotte buluşmasında. Yaşlı, sanatının ve ününün doruğunda Goethe, kendisini ziyarete gelmiş gençlik aşkı Lotte'yle önce evinde verdiği bir yemekte "resmi", ama sonra tiyatro dönüşü faytonda "samimi" görüşür. İşte bu fayton sahnesi,

Goethe'nin hayat bilgeliğini dile getiren şahane bir son."Werther' in Acılan" romanına geçmiş Charlotte, Goethe'nin hayatındaki başka kadınlar, sonra bir yazann gerçek hayattan edebiyata geçirdiklerine karşı sorumlulukları konulannda Gocthc'dcn hesap sorarken, Thomas Mann, Goethe'nin metamorfoz felsefesi doğrultusunda bu konuşmayı biçimler; "Bulut", sonsuz değişim sürecini anlatan güzel bir mecaz olarak çıkar karşımıza :

"Bulut, biçimlenerek biçim değiştirirse, artık aynı bulut değil midir? Vc Tannnın yüzlerce adı, yalnızca bir teki söylemiyor mu

— siz sevgili çocuklara? Bu hayat yalnız, görüntülerin değişimidir, çoklukta birlik, dönüşümde süreklilik."

Aziz Nesin'in 'Tanımayacaksın" şiiri de sonsuz değişim düşüncesi üzerine kurulu. İlk dizelerde karşımıza çıkıyor bulut imgesi:

Olmadığım o zamanlarda
Bir bulut seninle
Gölgesi üstünde hep
O bulut benim
Tanımayacaksın

Aziz Nesin, "ölüm" sözünü hiç anmıyor, bu ölüm sonrasını işleyen şiirinde: "Olmadığım o zamanlarda", belki ölümü, belki

ölümden de öte, sevgili için "yanında olmayışsın her türünü

kastediyor olabilir. Alımlamaya açık oluş, şiirin temel niteliği değil mi?

"Tanımayacaksın", beşer dizeli beş kıtadan meydana gelmiş. "Olmadığı zamanlarda", sevgiliye ne kılıkta ulaşacağının çeşitlemelerini işliyor her bir kıtada. Birinci kıtadaki "bulut"u ikinci kıtada "rüzgâr" izliyor:

Bir rüzgâr eteğini savuracak

Saçlann darmadağın

Bir elin eteğinde, bir elin

saçlarında

o rüzgâr benim
Tanımayacaksın

Evrene ilişkin iki imge, bulut ve rüzgârdan sonra, değişimin halkaları tinsel alana geçiyor: Sevgilinin rüyası, onun iç konuşmalarını kavrayan güç ve nihayet geçmişi hatırlayan sevgilinin heyecanı oluyor. Bu beş kıtada değişim-dönüşüm evrelerinde somuttan soyuta doğru bir gidiş var. Buluttan başlayıp duyguda süregelen bir sonsuz varoluş, bir ölümsüzlük bu.

Bir sızı duyacaksın olmadık

zamanlarda

Sızlayan yerini bilmeden

Anılarda çarpacak yüreğin

O sızı benim

Tanımayacaksın

Kıta sonlarında yinelenen dize, tek kelimeden oluşuyor ve şiirin başlığı da bu: Tanımayacaksın. Aziz Nesin'in fizikle metafiziği birbirinden ayırdığı duvar, bu sözde alımlanıyor. Şair-bcn, duvann öte yanında ve bu yandaki sevgili, duygulan henüz sezgiye ulaşmamış biri. "Tanımayacaksın", iletişimin kurulamadığını, sevgilinin şair-benden farklı düzeyde olduğunu duyumsatıyor.

Aziz Nesin'in şiirindcki şair-ben, Thomas Mann'ın "Lotte Weimar'da" romanındaki Goethe gibi bilgelik düzeyinde. Goethe'nin karşısındaki Charlottc, "Tanımayacaksın"daki sevgiliyi andınyor.

Biri roman öteki şiir, birinin konusu 19. yüzyıl, yazılışı 1950'lcr, öteki 20. yüzyılın son on yılının ürünü. Kuramsal açıdan karşılaştırılması uygun bile görülmeyebilir. Ama izlenimci yöntem, burda beni çekti. Vc her iki eserdeki metamorfoz düşüncesi, bende çağnşım uyandırarak "Tanımayacaksın"dan daha çok tat almamı sağladı.

Aziz Nesin'e, "Olmadığı" "o zamanlarda" varlığını eseriyle sürdüreceğinden kuşkusuz olduğumuzu bir kez daha söylemek isterim.

Gürsel Aytaç
Varlık - Ekim 1991

"AMELİYAT MASASI"

Aziz Nesin'in önemli bir "ameliyat" geçirdiğini gazetelerde okumuşsunuzdur. Nesin, böyle bir ameliyata girmeden öncc uzun zaman düşünmüş olmalı. Kararını oldukça geç verdiği anlaşılıyor. Karşı dergisinin Nisan 1992 tarihli 60'ıncı sayısında yayımlanan "Ameliyat Masası" adlı şiiri bu durumu göstermektedir. 17 Ağustos 1991-1 Mart 1992 tarihleri arasında yazıldığı anlaşılan bu şiirin, böyle uzun bir dönemde yazılması da onun duraksamalarını ortaya koyuyor olmalı. Şiirin bir beşliğinde şöyle diyor:

En güzeli sağlıklı kalkmak

Az güzeli masada kalmak

Ölümden bile kötüsü var

Yaşamla ölüm arası ne okumak ve yazmak

Acırlar uzaktan canına kıyamazsın

Bu durum, kuşkusuz, en korkutucu durumdur. Korkusunu, şiirin sonunda belirttikten sonra gene yazmaya, o anki durumlarını yazıya dökmeye de değiniyor:

Yüzde ikiymiş ölüm olasılığı

Şansı olmayana yüzde bir yüzde yüz demektir

Sen yazamazsın yazsınlar yerine

İyi ki öldü kimbilir daha neler çekecekti

Ah ölmeseydi ne güzel şeyler yazacaktı

Böyle bir karamsarlığa karşın kararını verip ameliyat olmuş ve yaşama dönmüştür. Bu şiiri okuduğum zaman ben de ameliyata karar vermiştim. Yapılan incelemelerde gizli bir kalb krizi geçirdiğim ortaya çıkmış ve ameliyat olmam gerektiği belirtilmişti. Böyle bir ameliyata karar vermekte tereddüt göstermedim. Çünkü, ölüm ne zaman olsa gclcccktir. Ama, bir ameliyat bunun daha geç gel

meşini sağlayabilir. Er ya da geç gclccck ölüm için kişinin kendisi yönünden duraksamasına gerek yok. ölüm, geride kalanlar için önemli olmalı.

Aziz Nesin. "Florancc Nightingalc Hastanesinde ameliyat olmuş. Kendisini, bu konuda üstad olanlardan Prof. Bingür Sönmez ameliyat etmiş, ben de karar verince sayın Bingür Sönmcz'in masasına yatma hazırlığına girişmiştim. Yurt dışına gitmeyi hiçbir zaman düşünmedim, karşıma çıkanlara da ısrarla karşı koydum.

"Ben Atatürk'ün yolundayım. Onun gibi. Türk doktorlarına güveniyorum. Canım, onlara emanettir" dedim. Ameliyattan birkaç gün önce okuduğum Aziz Nesin şiirini çok güzel buldum. Ameliyat öncesinde bir insanın ruhsal çalkantılarını çok güzel şiirleşmiş buldum. Ama. bir karamsarlığa da düşmedim.

Hastane

Florance Nightingalc Hastanesi çok çağdaş bir sağaltım yeri. Her taraf tertemiz. Her görevli temiz ve güleryüzlü. Hekimler, hemşireler hep içten bir hareketle, güzel sözlerle yaklaşımda. Ülkemizdeki bütün hastanelerimizin böyle olması ne denli güzel

olur. Ama, birçok olanaksızlıklar böyle bir durumu yaratamıyor işte. Tek yataklı, çift yataklı odaların bakımı, genci temizlik Batı ülkelerindekinden aşağı sayılamaz. Ama. bizim bazı insanımız, ülkesinin durumunu bilmeyen, batfdaki durumlara "âşık" bazı kişilerimiz soluğu oralarda almakta; oralarda ameliyatı, nedense, uygun bulmaktadır.

Ameliyat masasını şöyle böyle anımsıyorum. Gözümü açtığımda yoğun bakım bölümündeydim. Başucumda, her ameliyatlı hastanınki gibi, bir bilgisayar ve bir de insancıl yaklaşımlar içinde hemşire. Bilgisayar, o anda düş görseniz onu bile gösteriyor. En ufak ters bir durumda hemen uyana. Oradaki bu davranış, bu yakınlık, bu bilimsellik rahatlatıyor hastayı. Ben de çok rahat saatler geçirdim orada. Sonra da kendi yatağımda rahat günler yaşadım. Toplam on günlük bir hastane yaşamı sonunda taburcu olup evime geldim. Hastane günlerinde okumağa pek fırsat bulamadım. Gazete dışında pek bir şey okuyamadım. Vücudun kendini bulması, dokularını yenilemesi ve kanın uyuşması, uyumu bu zaman içinde oluştu denilebilir. Zamanla oluşum daha iyiye gitti, gidiyor, gidecek.

İşte böyle benim ameliyat dönemi izlenimlerim. Ameliyat sırasındaki izlenimleri ne Aziz Nesin yazabilmiştir ne de başka biri. Ben de yazamadım kuşkusuz, yazamazdım da.

Muzaffer Uyguncr

Türk Dili
Temmuz-Ağustos 1992

167

AŞK, ÖLÜM VE ŞİİR…

"Dünyanın cn zor işidir yazmak

Bunu cn iyi sen bilirsin

Tümce tümce kâğıtları doldur

Anlat aşkı anlat ölümü

ölümün karşısında dik dur diri dur

Ki saygı duysun canını alırken ölüm

Senin verirken canını ölüme saygın gibi

Düşün ki bu dünyada ilk ölen sen değilsin

Son ölecek dc"

Evet, herkes ölecek! Bu gerçeği hep biliyoruz, ama bir türlü benimseyemiyoruz. 'Ben nasıl yok olurum anlamıyorum - Dünya yok olabilir belki' dememiş miydi Dağlarca? Otuz yaşındaydı da ondan mı? ölüm çok uzak bir kenttir gençlikte… 'Ben nasıl ölürüm' der kişi! Ama. yaş altmışın sınırını aşıp yetmişe dayandı mı, hele hele yetmişi de biraz aştı mı, ölüm yakın bir dost gibi yanındadır kişinin…

Aziz Nesin'in son yıllarda yazdığı şiirlerini bir araya getiren kitabının adı bile bir şeyleri anlatmaya yetiyor: "Bir Aşk Var Bir de ölüm*. Aziz Nesin sayısı yüzü geçen kitabıyla büyük bir yazar olarak bilinir. Büyük bir gülmece yazan… Pek çok yabana dile çevrilmiştir öyküleri… Yetmemiştir bunca başarı. Oyunlar da yazmıştır, şiirler de… Acılı tatlılı eleştirilere, takılmalara aldırmadan şiir yazmayı sürdürmüştür. Bu kitaptaki şiirleri 1992 tarihini taşıdığına göre aynı çabayı bugünlerde dc sürdürüyor.

Yeni şiir kitabının arka bölümüne eleştirilerden parçalar da almış. En acımasızları bile… Bu da kendine, yapıtına güven duymasının belirtisi mi? Eleştirmenlere bir çeşit meydan okuyuş mu? örnek mi? İşte Fethi Naci'nin 1981'deki sözleri:

'Aziz Nesin gibi yaşını başını almış bir yazar o lafları 'şiir' diye nasıl yayımlar, anlamak zor. Karadenizli yapı ustaları nc kadar mimarsa, gülmece yazan Aziz Nesin dc o kadar şair."

Hemen her edebiyatçı ilk gençlik yıllarında bir süre şiir yazmıştır. Ben de onlardan biriyim. Nc var ki, 'şair* olmadığımı, olamayacağımı kısa sürede anladım. Lise yıllarının ürünü olan dizeleri eski defterlerde saklamakla ne iyi yaptığımı sonraki yıllarda anladım. Bu davranışı, her şiir heveslisi yapamıyor, hatta kimileri mektupla soruyorlar şiirlerinin iyi olup olmadığını, kendilerine yol göstermemi… Böylclerinin hiçbir zaman başarı kazanamayacaklarını söylemek hiç de yanlış olmaz.

Aziz Nesin altmışından sonra mı şair oldu? Değil, çok genç

yaşlarında da şiirler yazdı, yayınladı. Bu açıdan. Aziz Nesin'e ayn bir gözle bakmalı. Yaşlılık, ölüm, bir de aşk! İşte yazan şiir yazmaya iten nedenler! Sürekli yazan, yaratan bir kişi kimi duygularını şiirle belirtmek istemiş, birçok şiiriyle de belli bir düzeye ulaşmış…

Niye engellemeli, niye 'yaşlı başlı bir kişi'nin sevinin coşkusuna kapılmasını, bu coşkunun itişiyle şiirler yazmasını kınamalı?

Ben eski bir yazımda bu şiirlerden söz ederken şöyle demişim :

"Nesin'in kişisel dünyasından duygusal izlenimler. Bunlan alt alta değil de yan yana yazsaydı. yani dize değil de tümce olarak sunsaydı bir şey mi yitirirdi?" Nc olacak, 'mensur şiir' diye benimsenir, kimse de bir şey diyemezdi.

Aşk. yaşama bağlayan bir güçtür. Seven insan, bu dünyanın güzelliklerini sonuna dek tadar. Doymak bilmez, ölüm yoktur aklında!

Ama belli bir yaşın üstündeki kişi bu güzel aşk duyarlığını ölümle yitirmenin acısını ister istemez yaşayacaktır. O zaman umuttan umutsuzluğa düşüp, şöyle dizeler yazacaktır:

"içki masasında bir başına mısın - Kcndinleyscn yetmelisin
kendine Çoğaltıp yalnızlığını konuş birçok kendinle - Ağlaşarak.
gülüşerek, tartışarak kendinle - Senin senden başka kimin var ki
bulasın."

Hem kime ne, isteyen şiir yazar, yayınlar, istemeyen de yazma/. okuma/, olur biter. Yaşı yetmiş sekize gelmiş ünlü yazanmız varsın 'aşk'la 'ölüm' gerçekleri karşısında avuntuyu dizelerde bulsun : 'Sen bana geleceklerden sesleniyorsun - Ben sana geçmişlerden' diyerek…

Oktay Akbal

Milliyet
5 Eylül 1992

169

İÇİNDEKİLER

SEVİYE ON ÖLÜME BEŞ KALA

Bağışla 7
Zamanımız Varken 8
Andaç , 10
Şimdi 11
Bir Varım Bir Yokum 12
Yaşıyorum Demek 14
Yürüyen Ağaç 15
Beklemek 16
Bilinmeyen 17
Bir Anı 18
Böbür 19
Kendini İnandırmak 20
Yaşamadan Yaşamak' 22
Benimle 23
Kendini Bir Daha Yaşamak 24
Salt Ölümdür Kendince 25
Şiirin Tam 2Lamanıdır 26
Roman 28
Herkesin Masalı 29
Pişmanlık 30
Boğulan Şair 32
Aniçivo 34
Küçümencik Hünerler 35
Diriliş 36
Unutmak 37

Son Tanıklarım 38
Birbaşıma 39
Dün Gece 40
Âyet 41
Büyümeyen Çocukluğum Başlarken 42
Büyümeyen Çocukluğum Biterken 43
Uzaklardan 44
Kurtulamam 45
Çocuklarıma 46

171

KENDİNt YAKALAMAK

ALIŞKANLIK (ölüm Üstüne)
AlışkanlıkŞiire TutunmakHep BirlikteEn Uzun MaratonEn AnlamadığımSalıncaktaSon GeceBir Dahaölmüş Bir Dost YaşıyorYarıda Kalan •
Ölüme EğilmekAynı YerEn Zor AyrılışYaşlı Adama Ninni

KENDtNÎ YAKALAMAK (Zaman

Kendini Yakalamak

Sonsuzcasına

Neresindeyim

İzler

Zamanlardan Artakalan

Bir Zamanı Var

Kısırdöngü

Başka

Paramparça

GÜZEL ÖLDÜR (Sevi Üstüne)
Güzel öldürZor GeceSabırsızBu GeceözlemYalanVakum ÇekimiHerşey Kendisi

172

53
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67

Üstüne)
73
74
75
76
77
78
79
80
81

85
86
87
88
89
90
91
92

Güneş Doğunca
Güzel Yaşamak
Hepsi Aynı
Sevinin İcadı
Son Kışın ilkyaz Güneşi

SEÇİM (İnsan Üstüne)
Seçim
Böyle Bir Dünya
ödenemeyen
Hayvanlardan Alınacak Ders
Sesler
Yalnızlık Baladı
Düş Konuklan
Yaşanmamışlar

YÂ MÂLİK-ÜL-MÛLK (Varlık Üstüne)
Yâ Mâlik-üI-Mülk
O Olmayan
Yctmişiki
VeHüve

ELEŞTİRİLER

173